

Rapport nr. 122/2023

Lars J. Halvorsen og Paul Bjerke

Innholdsanalyse av Document. Utgivelsesåret 2022

Forfattar	Lars J. Halvorsen og Paul Bjerke
Utgjevar	Høgskulen i Volda
År	2023
Serie	Rapport
ISBN	978-82-7661-375-9 (digital utgåve)
ISSN	1891-5981
Sats	Forfattar

Innholdsanalyse av Document. Utgivelsesåret 2022

© Forfattar/Høgskulen i Volda

Føresegnene i åndsverklova gjeld for materialet i denne publikasjonen. Materialet er publisert for at du skal kunne lese det på skjermen eller framstille eksemplar til privat bruk. Utan særskild avtale med forfattar/Høgskulen i Volda er all anna eksemplarframstilling og tilgjengeleggjering berre tillate så langt det har heimel i lov eller avtale med Kopinor, interesseorgan for rettshavarar til åndsverk.

Rapport / Høgskulen i Volda

Vitskaplege og andre faglege arbeid på høgare nivå enn notat. Både forfattar og institusjon er fagleg ansvarlege for publikasjonen. Arbeida kan vere rapportar frå prosjekt/oppdragsverksemd eller reint teoretiske arbeid av eit visst omfang. Rapportane må vere godt gjennomarbeidde med omsyn til innhald, struktur og språk og innehalde referansar. Rapportane skal vere godkjende av anten dekan eller prosjektleiar eller annan fagperson dei har utpeika og forskingsrådgivar ved HVO.

Forord

Rapporten *Innholdsanalyse av Document. Utgivelsesåret 2022* er basert på et oppdrag for Medietilsynet. Hensikten med undersøkelsen har vært å vurdere innholdet i *Document* opp mot kravene i § 5, punkt a), b) og c) i *Forskrift om produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier*.

Vår kontaktperson ved Medietilsynet har vært Heidi Schau-Hvatum. Vi vil rette en stor takk for et interessant oppdrag og godt samarbeid!

Deler av rapporten, blant annet de som handler om pressestøttens bakgrunn og beskrivelse av hvordan noen av variablene er konstruert, er gjenbruk av tekst fra tidligere rapporter HVO har laget for Medietilsynet.

Lars J. Halvorsen

Prosjektleder

Volda, august 2023

Innhold

1. Innledning.....	5
2. Om undersøkelsen og datamaterialet	8
3. Driver Document en journalistisk virksomhet?.....	10
3.1 Om Document.....	10
3.2 Kildebruk.....	11
3.3 Rettet mot allmennheten?	14
4. Er Document en «avis»?.....	16
4.1 Sjangersammensetning	16
4.2 Publiseringfrekvens og egenproduksjon.....	17
4.3 Nyhetsfunksjon og demokratisk relevans.....	18
5. Arbeider Document etter alminnelig aksepterte profesjonsetiske standarder?.....	22
5.1 Det redaksjonelle innholdet	23
5.2 PFU og kommentarfelt.....	23
5.2.1 Documents kommentarfelt i PFU.....	30
5.2.2 Documents kommentarfelt på egen plattform	32
5.2.3 Kommentarfelt på Facebook	37
6. Konklusjon	48
Referanser.....	49
Vedlegg 1.Retningslinjer for debattskikk.....	51
Tabell 1. Document og 12 nasjonale mottakere av produksjonstilskudd.....	10
Tabell 2. Kildebruk i Document og 12 nasjonale mottakere av produksjonstilskudd. N=385	12
Tabell 3. Document. Fordeling etter stofftype. N=385	17
Tabell 4. Demokratisk relevans og dagsaktualitet. Prosent. N=385	21

1. Innledning

Utgangspunktet for denne undersøkelsen er at Medietilsynet har mottatt en søknad om produksjonstilskudd for nyhets- og aktualitetsmedier for *Document*.

Som et ledd i saksbehandlingen av denne søknaden har Medietilsynet gitt Høgskulen i Volda i oppdrag å gjøre en innholdsanalyse av et utvalg artikler publisert i 2022 for å vurdere publikasjonens innhold opp mot kravene i Forskriften om produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier § 5. *Kven som kan få tilskudd*.¹

Her fremgår det blant annet at: «Nyhets- og aktualitetsmedier kan få tilskudd når de

- a) har som hovedformål å drive journalistisk produksjon og formidling av nyheter, aktualitetsstoff og samfunnsdebatt til allmennheten.
- b) har nyheter, aktualitetsstoff og samfunnsdebatt som utgjør majoriteten av mediets samlede redaksjonelle innhold gjennom et kalenderår
- c) har en bred sammensetning av ulike sjangre og tematisk innhold fra ulike samfunnsområder
- i) publiserer minst fem egenproduserte redaksjonelle saker per uke i minimum 48 av årets uker
- j) publiserer minst 480 egenproduserte redaksjonelle saker per år

Kravene er kumulative, det vil si at hvert enkelt må være oppfylt. Rettsgrunnlaget er i tillegg til forskrift og forarbeider, Medieklagenemndas vurderinger og tidligere saksbehandlingspraksis.

Forskriften har tredd i kraft fra 1.januar 2023 og erstatter tilsvarende forskrift fra 2014. Vi vil begynne med å se nærmere på hva innføringen av ny forskrift innebærer for saksbehandlingen og hvilken status tidligere forvaltningspraksis har for saksbehandlingen.

Vi vurderer at punktene som er oppgitt ovenfor, i praksis erstatter §2. *Generelle vilkår*², punkt a. og b. i forskriften av 2014, som uttrykte:

Det kan etter forskriften gis tilskudd til medier som:

- a) har som hovedformål å drive journalistisk produksjon og formidling av nyheter, aktualitetsstoff og samfunnsdebatt til allmennheten. Tilskudd gis ikke til medium som

¹ https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2022-12-08-2117/KAPITTEL_2#KAPITTEL_2

² <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2018-06-26-1033>

har som hovedformål å drive med reklame eller markedsføring. Tilskudd gis heller ikke til medium som hovedsakelig er rettet mot medlemmer eller ansatte i bestemte organisasjoner, foreninger eller selskap.

- b) Inneholder et bredt tilbud av nyhets-, aktualitets- og debattstoff fra ulike samfunnsområder. Tilskudd gis ikke til medium som inneholder en overvekt av annonser. Tilskudd gis heller ikke til medium som i all hovedsak inneholder stoff om ett eller noen få samfunnsområder, eller som i hovedsak inneholder stoff vinklet ut fra en spesiell faglig, politisk, ideologisk, religiøs eller etnisk bakgrunn.

Vi ser at første setningen i punkt §3 punkt a. er identisk med §5 punkt a. i den nye forskriften. Det som er tatt ut er de negative avgrensningene i både a. og b. I punkt a. avgrenses støtte mot gruppekommunikasjonsmedier, mens de negative formuleringene i punkt b. avgrenser adgang til produksjonstilskudd mot nisjemedier med hensyn til tema og ideologi.

En viktig endring fra forskriften av 2014, er innføring av den nye kategorien «nasjonale nisjemedier», der det stilles lavere krav til tematisk bredde.

Forvaltningspraksisen fram til 2022 viser at de negative formuleringene i punkt b. ikke har blitt håndhevet bokstavelig. Nisjeavisen *Fiskeribladet* har mottatt støtte hele perioden, mens *Medier24* har mottatt støtte siden 2020. Aviser med religiøse/ideologiske vinklinger, slik som *Dagen, Norge IDAG* og *Klassekampen* har også mottatt støtte både før og etter 2014. Det er rimelig å forstå fjerningen av de negative formuleringene i punkt b. som en villet kalibrering av forskrift til rådende praksis.

Dette gjelder også de to punktene §5 i. og j. Fram til 2016 var produksjonstilskuddet innrettet mot nyhetsrapporterende, høyfrekvente aviser (med unntak for lokale ukeaviser). I 2016 ble ukeavisene flyttet over i ordningen for produksjonstilskudd, uten at forskriften ble endret.

Dermed ble forvaltningspraksis også endret til å at BÅDE nyhetsrapporterende, høyfrekvente utgivelser OG nyhetskommenterende, lavfrekvente ukeaviser var støtteverdige. Som en følge av denne endringen har lavfrekvente utgivelser som *Dag og Tid, Subjekt* og *Minerva* fått innvilget produksjonstilskudd. Punktene i. og j. er altså en konkretisering av den nedre grensen for utgivelsesfrekvens.

Vi vurderer at forvaltningspraksisen til og med 2022 i stor grad ligger fast, og at tidligere vurderinger Medieklagenemndas og Forvaltningens i lignende saker, gir presedens for behandling av søknader etter 1.januar 2023.

Medieklagenemndas begrunnelse for avslaget på søknaden fra *Dagbladet Pluss*, viser at betegnelsen nyhets- og aktualitetsmedier er en plattformnøytral betegnelse for avis, og at det fremdeles er et vilkår for støtte at utgivelsen er en «avis». Å være en avis innebærer to krav. Utgivelsen må publisere stoff av demokratisk relevans, og den må ha en hovedvekt av nyheter i funksjonell forstand, altså stoff om noenlunde samtidige hendelser.

I sin uttalelse om Medietilsynets avslag på søknaden om produksjonsstøtte fra *Dagbladet Pluss*, presiserte Medieklagenemnda at vurderingen bør gjøres i to steg. Først må det slås fast om søkerens publikasjon tilfredsstillende kravet i punkt a) om å ha «som hovedformål å drive journalistisk produksjon og formidling av nyheter, aktualitetsstoff og samfunnsdebatt til allmennheten».

Her må det vurderes om publikasjonens innhold er et resultat av journalistisk arbeid slik det vanligvis forstås. Dette krever en analyse av *Documents form*, om redaksjonens arbeidsmetoder er *journalistiske* og om den har *allmennheten* som målgruppe.

Dernest må det vurderes om publikasjonen er en «avis». Her vil vi vurdere *Document* opp mot punkt i., j., b. og c. Dette krever en analyse og kartlegging av sjangersammensetningen og mengde egenprodusert stoff, av stoffets dagsaktualitet. Videre må vi undersøke den tematiske dekningsfor å vurdere om stoffet i overveiende er av demokratisk og offentlig interesse.

I Regjeringens høringsnotat ifbm. omlegging til en plattformnøytral støtteordning gis det uttrykk for at formålet med produksjonsstøtten er å sikre «nyhetsproduksjon og -utgivelse på et profesjonelt nivå». Dette var formuleringer som også fant veien i formålsbestemmelsen i forskriften § 1 andre ledd, hvor det framheves at produksjonstilskuddet «... skal stimulere til et mangfold av nyhets- og aktualitetsmedier karakterisert av høy kvalitet og uavhengig journalistikk. Slik klagenemnda forstår dette vilkåret, er dette en måte å avgrense mot de ikke-redaksjonelle mediene (for eksempel sosiale medier) som har vokst fram i informasjonssamfunnet. Praksis er ikke å vurdere det enkelte mediums kvalitet i seg selv, men å vurdere om de oppfyller profesjonelle journalistiske minstestandarder. Medietilsynet har tidligere gitt avslag på søknader fra *Resett* og *Steigan*, med begrunnelse i at de ikke gjør dette. *Document* skiller seg ut med et høyere antall fellelser i PFU enn andre medier. Vi vil derfor gjøre en vurdering av det redaksjonelle innholdet og redigeringen kommentarfeltene opp mot VVP.

2. Om undersøkelsen og datamaterialet

Undersøkelsen omfatter innholdsanalyse av et utvalg artikler, innholdsanalyser av et utvalg Tv-sendinger og podcaster og en gjennomgang av et utvalg kommentarfelt. Alle disse innholdsanalysene baserer seg på 2022-utgivelser. I tillegg har vi fulgt utviklingen i et kommentarfelt i livetid i 2023.

Innholdsanalysene av *artikler* brukes først og fremst til å undersøke spørsmål 1, 2 og 3. Analysene er basert på et tilfeldig trukket utvalg på 385 av de 10259 artiklene. I samfunnsvitenskapen aksepterer man i de fleste tilfeller fem prosent usikkerhet og en feilmargin på fem prosent.¹ Utvalget gir et tilstrekkelig grunnlag til å generalisere om hele populasjonen utvalget er trukket fra, innenfor kjent og akseptabel usikkerhets- og feilmarginen (Denscombe 2017, s. 47; Hellevik 2009, s.114). I innholdsanalysene har vi benyttet et kodeskjema som er utviklet for denne typer analyser og er benyttet på andre søkere om produksjonstilskudd. Vi har benyttet data fra innholdsanalyser av andre medier som et komparasjonsgrunnlag. Disse dataene er produsert i forbindelse med innholdsanalyser av andre medier det er søkt produksjonstilskudd for, og analyser av andre mediers sjangerspredning, tematiske sammensetning, kildebruk, utgivelsesfrekvens og omfang av egenprodusert stoff på oppdrag fra Medietilsynet i perioden 2020-2023.

Innholdsanalysene av TV-sendinger, podcaster og kommentarfelt er gjennomført for å vurdere om Document følger anerkjente journalistiske normer. De inngår også sekundært i diskusjon av kildebruk opp mot §5, punkt a.

Vi har gått gjennom åtte Skogpod-sendinger, og 14 andre DOC-TV-sendinger.

Analysene av kommentarfelt er basert på et tilfeldig trukket utvalg av 86 artikler, som tilsvarer fire ukers utgivelser. Totalt omfatter utvalget 2086 kommentarer. Også dette utvalget er godt egnet til generalisering. For å vurdere praksisen for redigeringen av kommentarfelt på Facebook, har vi fulgt utviklingen i sanntid over en uke i august 2023.

I undersøkelsene av kommentarfeltene på *Document.no* og *Documents* Facebook-side, har vi fulgt opp tendensene gjennom strategisk utvalgte stikkprøver av saker som synes å vekke sterkt engasjement blant leserne.

I kvantitative innholdsanalyser konstrueres data ved at man registrerer informasjon om hver artikkel i form av forhåndsbestemte variabler (for eksempel artikkelens form) etter et forhåndsdefinerte sett av verdier/kategorier (for eksempel 'nyhet og reportasjestoff',

'leder/kommentar' osv.). Et viktig verktøy i registreringen av materialet er en kodebok, der man definerer variablene, verdiene og tilhørende tallverdier for hver verdi. Til kodingen har vi benyttet et elektronisk datainnsamlingsprogram, der vi har lagt inn kodene på forhånd. Teknisk sett gjennomføres en innholdsregistrering på samme vis som utfylling av et spørreskjema. For hver artikkel registreres det informasjon på et sett «spørsmål» etter forhåndsdefinerte «svarkategorier».

Utformingen av spørsmålene og svarkategoriene i kodeskjemaet er avgjørende for kvaliteten på datamaterialet (Østby m.fl. 2013, s.212). Usikkerhet i fortolkningen av kodeskjemaet representerer en betydelig feilkilde. Målet er å utvikle spørsmål og svarkategorier som lar seg entydig definere, slik at datamaterialet skal holde en tilstrekkelig høy troverdighet. Arbeidet med kodingen av artiklene er utført av to medlemmer av prosjektgruppen, men forut for registreringsarbeidet har rapportforfatterne gått gjennom kodeskjemaet sammen.

I tillegg til data om *Document*, har vi benyttet data fra innholdsanalyser av andre medier som et komparasjonsgrunnlag. Disse dataene er produsert i forbindelse med innholdsanalyser av andre medier det er søkt produksjonstilskudd for (Bjerke m.fl. 2019) og i forbindelse med analyser av kildebruk, utgivelsesfrekvens og omfang av egenprodusert stoff på oppdrag fra Medietilsynet i perioden 2020-2023.

3. Driver Document en journalistisk virksomhet?

3.1 Om Document

Document ble lansert 14. januar 2003 av redaktør Hans Rustad, som er medlem i Norsk Redaktørforening. Utgivelsen omtaler seg som et ledende, konservativt, uavhengig og riksdekkende mediehus for nyheter, politiske analyser og kommentarer³. Foruten redaktør Rustad, består redaksjonen av 12 journalister, ti navngitte faste bidragsyttere, samt noen som skriver under pseudonym.

I tillegg til nettavisen publiserer Mediehuset Document radiosendinger, podcaster og Tv-sendinger på sin nettside. *Document* søker nå om pressestøtte, basert på utgivelsene i 2022. Ifølge oversikten som er oversendt Medietilsynet i samband med søknaden, publiserte man 10259 artikler i 2022. Slik sett framstår *Document* som en høyfrekvent, meningsbærende avis. I tabellen nedenfor er *Document* plassert sammen med 12 riksdekkende medier som i dag mottar produksjonstilskudd.

Tabell 1. Document og 12 nasjonale mottakere av produksjonstilskudd

	Bakgrunn	Type	Perspektiv/bevegelse	Artikler per uke
Dagsavisen	Dagsavis	Riksdekkende meningsbærende	Sosialdemokratisk	473
Vårt land	Dagsavis	Riksdekkende meningsbærende	Kristen, moderat	200
Nasjonen	Dagsavis	Riksdekkende meningsbærende	Landbruk, distrikt	134
Dagen	Dagsavis	Riksdekkende meningsbærende	Kristen, konservativ	130
Klassekampen	Dagsavis	Riksdekkende meningsbærende	Sosialistisk	344
Norge i Dag	Ukeavis, utvidet til fådagersavis	«Riksdekkende meningsbærende»	Kristen, konservativ	71
Document	Nettavis	«Riksdekkende meningsbærende»	Konservativ, globalisme- og innvandringskritisk	197
Morgenbladet	Ukeavis, utvidet til fådagersavis	Kultur og kommentar	Bredt	52
Dag og Tid	Ukeavis	Kultur og kommentar	Bredt/ nynorsk	55
Minerva	Kulturtidsskrift, endret til ukeavis	Kultur og kommentar	Borgerlig	22
Subjekt	Kulturtidsskrift, endret til lavfrekvent nettavis	Bransjeavis	Liberal	51
Fiskeribladet	Dagsavis	Bransjeavis	Bredt	62
Medier24	Fådagersavis, nettavis	Bransjeavis	Bredt	64

³ [Om oss – Document](#)

3.2 Kildebruk

Medieklagenemnda mener at en profesjonell kildebruk er et kriterium for å drive støtteverdig journalistikk. Det heter blant annet at det ligger «et krav om at mediet må innhente og bearbeide informasjon i tråd med journalistfaglige metoder og presseetiske prinsipper»:

Nemnda antar at det blant journalister finnes noen felles oppfatninger om hva som er god kildebruk, og det er disse felles oppfatningene som etter nemndas mening må utgjøre målestokken for vurderingen av kildebruk under vilkåret om hovedformål.

Nemnda har nok rett i at det finnes noen felles oppfatninger om god kildebruk, men de er avgrenset til noen helt generelle og overordnede prinsipper som at journalistikk skal være basert på kilder og at disse kildene skal være transparente. De aller fleste journalister vil også mene at enkildejournalistikk ikke er bra, men samtidig er det svært mange tilfeller der en kilde er *tilstrekkelig* for formålet. Blant journalister vil det ellers være ulike oppfatninger om en rekke spørsmål, vektingen mellom muntlige og skriftlige kilder, i hvor stor grad en journalist kan bruke seg selv som kilde (observasjon). Det er også nokså mye uenighet om bruk av anonyme kilder i pressa og om hva som er akseptabel behandling av kilder i innsamlingsfasen. I en vurdering av kildebruken opp mot regelverket for produksjonstilskudd er det derfor nødvendig å bruke overordnede kategorier. Et utgangspunkt for en vurdering kan være journalistprofessor Sigurd Allerns «råd om kildebruk» i boka *Journalistikk og kildekritisk analyse* (2018) der han framhever at «hovedprinsippet i all journalistikk er å bruke åpne, identifiserbare kilder» og avslutter slik:

Journalistikkens innhold og kvalitet avhenger i praksis av kvaliteten på de kildene som brukes. Derfor er det også viktig at de *oppgis* når en tekst eller sending publiseres. Det gjelder ikke bare kilder som intervjues, men også bøker, artikler, mediemateriale og andre referanser som har betydning for resultatet.⁴

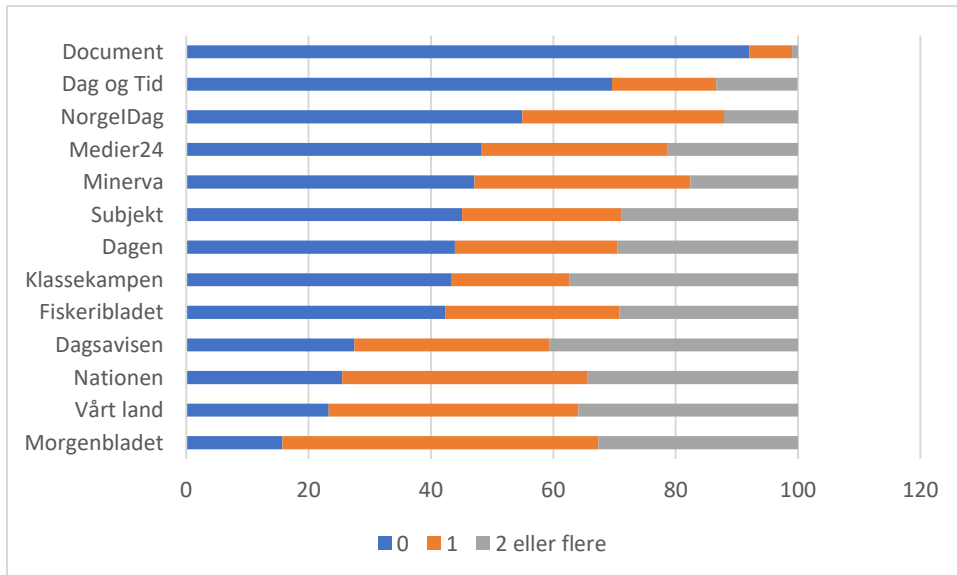
Vi har på denne bakgrunn sett på noen viktige sider ved kildebruken i de 200 nyhetsartiklene (inklusive feature/portrett og notis) i vårt utvalg. Vi finner at *Document* har en lav andel artikler med egne, muntlige kilder. Hvis vi kun tar for oss nyheter og feature finner vi at det benyttes muntlige kilder i totalt syv prosent av artiklene i vårt utvalg. Kun *en* artikkel oppgir flere enn en egenintervjuet kilde.⁵ Hovedtendensen er altså at artiklene i liten grad baseres på egne intervjuer.

⁴ Allern 2018, s. 268

⁵ Muntlige kilder er registrert for nyhets- og reportasjestoff og "annet" (N=320), ikke for eksternt produsert stoff og egenproduserte kommentarer/ledere.

I figuren nedenfor er bruken av muntlige kilder man selv har intervjuet i *Document*, sammenlignet med 12 av dagens støttemottakere.

Tabell 2. Kildebruk i Document og 12 nasjonale mottakere av produksjonstilskudd. N=385

Selv om det er store variasjoner i bruken av muntlige kilder blant de øvrige støttemottakerne, viser figuren at *Document* skiller seg ut klart fra de andre med et langt lavere omfang av egne muntlige kilder, og en svært lav andel artikler med flere enn en muntlig kilde.

Skriftlige kilder er også en viktige i journalistisk arbeid. Vi har derfor registrert *Documents* bruk av slike. Vår kartlegging viser en omfattende bruk av skriftlige kilder. Hele 94 prosent av nyhetsartiklene viser til eksplisitte skriftlige kilder.

Hvis vi ser på kildebruk samlet sett, finner vi at det i kun *fem prosent* av artiklene ikke oppgis noen kilder overhodet. Her skiller *Document* seg positivt ut, også i alminnelig norsk journalistisk sammenheng.

Den klart vanligste typen skriftlige kilder i *Document* er andre medier og mediebyråer. I tillegg forekommer referanser til litteratur og offentlig tilgjengelige dokumenter og informasjonssider på nett. Så langt vi kan se, refereres kildene forsvarlig, og vanligvis med lenke til originalsak hvis disse er nettkilder jmf. dette kriteriet fremsatt av Allern (2018) (se sitatet av ovenfor).

Graden av bearbeiding varierer derimot betydelig. I noen artikler utgjør gjengivelse av kilden hele meningsinnholdet. Et eksempel på dette er artikkelen «Rødt Nordland ville ha Skotåm øverst. Da grep Moxnes inn»⁶. Saken består av en innledning, ubearbeidet gjengivelse av en *NTB*-sak, og en vinklet oppsummering. I volum utgjør *NTB*-saken om lag to tredjedeler, og den utgjør all informasjonen i nyhetssaken.

I andre *Document*-artikler gis det et kort referat fra en lengre originalkilde. Et eksempel på dette er artikkelen: «Tucker og DeSantis går løs på Soros' undergraving av rettssystemet». Artikkelen gir et kort uttrekk av kilden, som er en sending i *Fox News*-programmet *Tonight* med Tucker Carlson. Sendingen på 43 minutter, kan spilles av i sin helhet i en nettspiller i saken. Begge disse artiklene er eksempel på videreformidling av andres nyheter, som trolig ikke kvalifiserer som journalistisk egenproduksjon.

I andre artikler benyttes eksterne kilder til å underbygge redaksjonelle standpunkter. I artikkelen «Global oppvarming lar vente på seg: Massivt snøkaos i USA»⁷, benytter journalisten en nyhetssak fra *NTB-AFP*, sammen med referanser til siden *Miljøstatus* og *Finansavisen*, til å underbygge det journalisten oppfatter som svakt fundert klimapolitikk. Her skaper journalisten en merverdi ved å sette originalsakene sammen til en ny sak.

Dette gjelder også i artikkelen «Vedum-regnestykke slaktes på alle hold: Nå også av SV»⁸. Her har journalisten benyttet artikler fra *NTB*, *VG* og *E24* som skriftlige kilder, som sammen dokumenterer av Vedum og Regjeringen møter bred politisk motstand mot sin finanspolitikk. Slike artikler vil trolig også telle som journalistisk egenproduksjon jmf. §5 punkt i. og j., noe vi kommer til i avsnitt 4.3.

Det er trolig flere årsaker til *Documents* prioriteringer med hensyn til kildebruk. En av dem er at *Document* skriver om globale utviklingstrekk på en rekke samfunnsområder. Det er verdt å merke seg at de fleste andre medier baserer sin utenriksdekning på sitatsaker.

Document rapporterer også om norske forhold, og også her er sitatsaker det vanligste. Slike sitatsaker er en enkle å produsere (og nettopp derfor har de fleste medier et betydelig innslag av dem), som muliggjør en slik bred dekning. En annen mulig praktisk årsak til at *Documents* dekning av norske forhold har et lignende preg, er at det kan være vanskelig for alternative

⁶ [Rødt Nordland ville ha Skotåm øverst. Da grep Moxnes inn – Document](#)

⁷ [Global oppvarming lar vente på seg: Massivt snøkaos i USA – Document](#)

⁸ [Vedum-regnestykke slaktes på alle hold: Nå også av SV – Document](#)

medier som *Document*, å få kilder i tale. Den mye omtalte Eikrem-saken ved NTNU, som ble innledet med at førsteamanuensis Øyvind Eikrem lot seg intervjuet av *Reset*⁹, viser at kilder løper en personlig risiko hvis de lar seg intervjuet av «alternative medier».

Vår gjennomgang av et utvalg av *DOC-TVs* ulike sendinger, viser at de fleste av dem baserer seg på monologer, eller debatter mellom redaksjonstilknyttede personer. Dette er likevel «journalistiske» produksjoner i sjangeren kommentar. De aktuelle deltakerne er ofte godt forberedt og viser eksplisitt til relevante kilder, hendelser og utviklingstrekk. Det sendes også regelmessig programmer der man intervjuer muntlige kilder. Slike intervjuer er gjerne grundige med en undersøkende dramaturgi, der konfliktaksen rettes «ut av studioet». Typisk for denne gruppen kilder er at de deler redaksjonens syn på temaet for sendingen, men også at de besitter relevant ekspertise på temaene som programmet omhandler.

Vår gjennomgang viser at skriftlige kilder er dominerende i de skriftlige artiklene. De fleste sitatsakene er for lite bearbejdede til å betraktes som egenproduksjon. På den annen side er en betydelig del av sitatsakene er journalistisk bearbejdede. Andelen saker med muntlige kilder er lav (av et høyt totalantall), men de forekommer regelmessig. Gitt *Documents* publiseringsfrekvens utgjør det journalistisk egenproduserte stoffet et betydelig volum.

3.3 Rettet mot allmennheten?

Ifølge forskriftens paragraf, 5 punkt a. skal artiklene være rettet til allmennheten, ikke til en altfor avgrenset målgruppe. En slik formulering kan dels tolkes som et krav om at temaene som dekkes må ha en viss allmenn interesse, og dels som et krav om *på hvilken måte* det aktuelle teamet dekkes. For å være støtteverdig må publikasjonen være innrettet på et allment publikum, ikke bare på spesielt interesserte lesere.

Vi har vurdert stoffet i *Document* etter disse dimensjonene i en stikkprøve av 20 artikler.

Vi finner at samtlige artikler uten videre er forståelige for en allment orientert leser, selv om enkelte uttrykk slik msm (mainstream media), fordrer en viss kjennskap til pågående debatter.

Artiklene inneholder også ansatser til stammespråk og innforståtte utsagn av typen «berikelsen» om innvandrere. Man er også på fornavn i artikkeloverskrifter med personer som

⁹ [Eikrem krever granskning - vurderer å gå til sak mot NTNU \(krono.no\)](http://krono.no)

mange norske lesere ikke har kjennskap, for eksempel Tucker Carlson. På dette området skiller ikke *Documents* redaksjonelle innhold seg prinsipielt fra det man finner i andre perspektivmedier/nisjemedier. Eksempelvis vil begreper som «kapital» og «profitør» ha en særegen gruppespesifikk betydning for Klassekampens lesere, som tilhører en annen allmenhet enn *Documents* lesere.

Det er også et krav om at stoffet skal ha tilstrekkelig allmenn interesse. Vi har derfor vurdert om artiklene har vært eller kunne vært publisert i en allmenn avis. Her begynte vi med en kartlegging av omtalen av temaene. Om temaet «har vært omtalt» er operasjonalisert ved at et søk etter saken på Atekst/Retriever og et generelt nettsøk gir relevante treff. Vi finner at temaet for 15 av de 20 artiklene helt eller delvis er dekket i andre medier. Unntakene er følgende artikler/sendinger

- "Illustrasjon til P. Chr, Asbjørnsens ""En Tiurleg i Holleia"" (1878-79)"

Saken inngår i en fast spalte der man viser et bilde av klassisk maleri med en kort kommentar.

- Skogpod 13. juni: Den redaksjonelle fordøyelsen

Inngår i Redaktør Rustads podcast-serie, der han går tur i skogen med sine to hunder og deler sine betraktninger om livet og om aktuelle politiske forhold.

- Statsadvokaten i San Francisco Chesa Boudin tilbakekalt av velgerne
- 41-årig Demokrat drepte 18-årig Republikaner pga hans politiske synspunkter

Begge sakene er fra USA, der samfunnsdebatten er svært polarisert, også på mediesiden. De norske mediene er trolig mest orientert mot medier som er velvillig innstilt til Demokratene, slik som *CNN*. *Document* orienterer seg mer mot Republikansk-vennlige medier, slik som *Fox News*. De to sakene over er «Republikansk-vinklede» og valget av sak er «pro republikanske». Tilsvarende artikler med en «pro-Demokratisk vinkling» og tema i CNN eller lignende kunne vært dekt i andre norske medier.

- Meloni: – NGO-skip som flagg-statene ikke tar ansvar for, er pirater

Saken er pro Meloni, som ikke er utpreget populær i norske «hovedstrømsmedier», men forhold som berører flyktningekrisen/båtflyktninger i Middelhavet er hyppig dekt i mange medier.

Vårt funn er altså at tre fjerdedeler av utvalget saker er omtalt i andre medier. Videre kunne ytterligere tre av de ha vært det, spesielt hvis de hadde en annen vinkling eller passet inn i et «vanligere forekommende» narrativ. Formålet her er ikke å vurdere om *Document* følger bransjens konsensus i valg av tema og vinkling, men om sakene de prioriterer prinsipielt sett er av allmenn interesse – og det er de.

Vår konklusjon blir dermed at *Document* retter seg mot og dekker forhold som har interesse for en allmennhet.

4. Er *Document* en «avis»?

Et premiss for innføringen av pressestøtte i 1969 var at den skulle gå til aviser, ikke til andre typer publikasjoner. Da ordningen ble gjort plattformnøytral fra 2014, var hensikten å videreføre støtte til aviser på papir og nett. «Nyhets- og aktualitetsmedier» er altså en plattformnøytral betegnelse for avis. Fra 2014 har man videreført kravet til at utgivelsen skal være en «avis» gjennom krav til sjangersammensetning, publiseringsfrekvens og et implisitt krav om at medier må fylle en nyhetsfunksjon og en demokratisk funksjon.

4.1 Sjangersammensetning

Det er gitt flere avslag til nye søkere på bakgrunn av sjangersammensetningen etter 2014. Det siste avslaget ble gitt i 2022, da *Filter* fikk avslag på grunn av mangel på debattstoff.

NETT.NO fikk avslag blant annet på dette grunnlaget i 2019. I den nye forskriften settes det som vilkår at mediet «har nyheter, aktualitetsstoff og samfunnsdebatt som utgjør majoriteten av mediets samlede redaksjonelle innhold gjennom et kalenderår».

Vår analyse viser at «Nyheter» utgjør nesten halvparten av artiklene, og mer enn halvparten hvis vi inkluderer feature/reportasje og notiser. I tillegg kommer 22 prosent byråartikler som også bidrar til samme formål. Nyheter og aktualitetsstoff er altså godt representert i sjangermiksen. I vårt utvalg er 11 prosent av artiklene ledere/redaksjonelle kommentarer, mens seks prosent er debattstoff sendt inn av lesere. *Document* bidrar altså til samfunnsdebatten gjennom eget kommentarstoff og fungerer som en arena for

samfunnsdebatt. Vår vurdering er at *Document* har tilstrekkelig omfang av nyheter, aktualitetsstoff og samfunnsdebatt og at dette utgjør majoriteten av mediets samlede innhold.

4.2 Publiseringsfrekvens og egenproduksjon

Ifølge forskriftens §5 er det et krav for å kvalifisere for støtte at mediet

- i) publiserer minst fem egenproduserte redaksjonelle saker per uke i minimum 48 av årets uker
- j) publiserer minst 480 egenproduserte redaksjonelle saker per år

Det er noe ulike syn innenfor bransjen på hva slags stoff som kan regnes som egenprodusert, men noe er man enig om. Byråstoff er allment ansett for å være ikke-egenprodusert.

Redaksjonelle kommentarer, anmeldelser og lignende regnes som egenproduserte. Det samme gjelder nyhets- og reportasjestoff som mediet finner frem til gjennom egen faktainnhenting.

Det er derimot ulike syn på statusen til det eksterne debattstoffet og sitatsaker. Noen medier, slik som de tradisjonelle ukeavisene, legger stort arbeid i eksterne bidrag, og anser dette som en viktig del av mediets redaksjonelle virksomhet. I tradisjonelle brede dagsaviser og lokalaviser betrakter man ikke eksterne kommentarer og leserinnlegg som egenproduserte. Her er man mer tilbøyelig til å betrakte bearbejdede sitatsaker som redaksjonell egenproduksjon.

Ifølge oversikten som er oversendt Medietilsynet, publiserte *Document* 10259 artikler i 2022. Dette tilsvarer 197 artikler i uka. Av dette er 2298 oppgitt å være byråsaker. De publiserte artiklene, eksklusive byråstoffet, tilsvarer 153 artikler i uka.

Tabell 3. Document. Fordeling etter stofftype. N=385

	Prosentfordeling	Per uke
Nyhet/nyhetsartikkel	47	93
Feature/reportasje	1	3
Notis	3	6
Egenprodusert Kommentar / leder / anmeldelse	11	22
Annet	9	18
Kronikk debatt ekstern	6	12
Byråstoff	22	52
Total	99	197

I Kulturdepartementets høringsnotat av april 2022 i forbindelse med den nye forskriften, avgrenses egenproduksjon negativt på denne måten:

Departementet mener at det er hensiktsmessig med en negativ avgrensning av hva som utgjør en egenprodusert redaksjonell sak, slik at byråstoff, delt stoff produsert av andre redaksjoner, ren formidling av andres pressemeldinger, rene sitatsaker, og annen gjenbruk uten egen journalistisk bearbeiding av saker som er publisert i et annet medium først, faller utenfor.¹⁰

Høringsnotatet antyder at det går et skille innenfor gruppen sitatsaker. «Rene sitatsaker» anses som ikke-egenproduserte, mens sitatsaker som er tilstrekkelig journalistisk bearbeidet kan falle innenfor kategorien egenprodusert stoff.

I avsnitt 3.2 har vi sett at det aller meste av nyhetsstoffet i *Document* er sitatsaker. De fleste sitatsakene bæres av originalkilden, og er lite journalistisk bearbeidet. Samtidig er en betydelig del av dem bearbeidet i såpass stor utstrekning at de kan regnes som egenproduserte ut logikken i høringsnotatet.

Selv om man skulle holdt alle sitatsakene utenfor (noe vi vurderer som feil), publiseres det syv til åtte intervjubaserte nyhetsartikler, i uka. Og, som vi ser av tabellen, utgjør det egenproduserte kommentarstoffet alene mer enn minstekravet til egenproduksjon.

Vi finner altså at *Document* med god margin har tilstrekkelig antall egenproduserte saker per år. Det stilles også et krav til minimum fem artikler i alle ukene (dvs. 48 av dem). Det er all grunn til å anta at *Document* også oppfyller dette kravet. Vi har derfor ikke undersøkt dette nærmere.

4.3 Nyhetsfunksjon og demokratisk relevans

Ifølge utredningen *Mål og midler i pressepolitikken* (NOU 1992:14), er pressepolitikken et «middel i bestrebelsene for å sikre samfunnet og dets enkelte medlem det informasjonstilfang som anses nødvendig for at et aktivt og levende demokrati skal kunne fungere» (NOU 1992:14, side 11). Denne grunnleggende forståelsen er opprettholdt av blant annet

¹⁰ <https://www.regjeringen.no/contentassets/80b1fac1bdaf49b5a27697929a9c15f6/horingsnotat-forskrift-om-produksjonstilskudd-for-nyhets-og-aktualitetsmedier-070422.pdf>, s. 21

Mediemangfoldsutvalget (NOU 2017:7) og de to ytringsfrihetskommisjonene (NOU 1999:27; NOU 2022:9)

Samme forståelse ble videreført i Kulturdepartementets høringsnotat om ny forskrift i 2022.

Her skriver KD at

Departementet peker på at produksjonstilskuddsordningen har som formål å bidra til at innbyggerne holdes bredt orientert om samtidige og offentlig relevante hendelser og utviklingstrekk, slik at de kan orientere seg i samfunnet og bli bedre skikket til å delta i offentligheten og demokratiet. For å være tilskuddsberettiget må publikasjonen derfor ha en tilstrekkelig andel innhold som både er dagsaktuelt og samfunnsrelevant. Med dagsaktuelt menes innhold om pågående saker og hendelser, eller innhold som opplyser leserne om forhold som ikke er kjent fra før. Med samfunnsrelevant innhold mener departementet demokratiske eller politisk relevante temaer, det vil si temaer som er egnet til å holde den generelle borger kontinuerlig og bredt orientert om saker innenfor politikk og samfunn, herunder næringsliv og kultur. I tillegg til disse samfunnsrelevante temaområdene omfattes stoff av vesentlighet som angår samfunnet som et fellesskap, jf. nyhetsverdiene i journalistikken. Dette er innhold som omhandler naturhendelser og ulykker, forbrytelser, folkeliv og planlagte begivenheter av allmenn interesse. Samfunnsrelevant innhold og debatt skal avgrenses mot underholdnings-, livsstils- og forbrukerstoff som er rettet mot leseren som privatperson, da dette ikke regnes ikke som relevant for demokratiet og allmenheten.

Det stilles altså to typer funksjonskriterier for at stoff skal være støtteverdig.

- Det må være «dagsaktuell» i den forstand at det tilfører kunnskap og innsikt i noenlunde samtidige hendelser.
- Det må være av demokratisk relevans og/eller av offentlighetens interesse.

Medienes innhold med hensyn til det første funksjonskriteriet måles gjennom variabelen 'dagsaktualitet'. Variabelen er dikotom. En artikkel kan være 'dagsaktuell' eller 'tidløs'. Hovedoperasjonaliseringen av 'tidløs' om «artikkelen, eller det meste av den, like gjerne kunne vært publisert på et annet tidspunkt», f.eks. for tre måneder eller ett år siden eller om et kvartal eller ett år. Hvis ikke den er tidløs er den dagsaktuell.

For å vurdere stoffets tematiske sammensetning med hensyn til det andre funksjonskriteriet benytter vi variabelen 'temakategorier'. Variabelen har 11 verdier.

En av disse temakategoriene er tverrsektoriell. Denne temakategorien har vi kalt 'samfunnsutvikling og samfunnsutfordringer'. Kategorien er ikke relatert til en sektor eller samfunnsområde i seg selv, men fanger opp overordnede og ofte sektorovergripende og utviklingstrekk i samfunnet, som for eksempel global oppvarming, diskriminering, seksuell

trakassering og folkehelseproblemer, som er kjennetegnet ved at de har stor betydning og at de påvirkes av en rekke forhold samtidig.

Vi har konstruert ‘politikk og organisasjonsliv’ som en temakategori for demokratiske og demokratisk relevante prosesser og deres utfall, innenfor politikken offentlig forvaltning og tjenesteyting og i frivillig sektor.

En tredje temakategori er ‘økonomi og næringsliv’. Fokuset her er hendelser og utvikling innenfor bransjer og foretak.

‘Kunst og kultur’ er en fjerde ‘temakategori’. Vi har her lagt et vidt kunst- og kulturbegrep til grunn som også omfatter film og populærmusikk. Jeg vurderer disse fire temakategoriene som noe viktigere enn de tre neste. Siden de berører kjernen i utviklingen i levekår, demokrati, offentlighet, velstand, kultur og identitet.

De tre neste verdiene er temakategorier for viktige hendelser og begivenheter av betydning for samfunnslivet: ‘Naturhendelser og ulykker’, ‘forbrytelser, politiarbeid og rettsvesen’ og ‘folkeliv og begivenheter’.

De fire siste kategoriene fanger opp stoff som angår privatsfæren eller først og fremst er skapt for å underholde: ‘kjendiser og underholdning’, ‘kuriosa og sensasjonisme’, ‘privatøkonomi og produkttester’ og ‘kropp, opplevelser og livsstil’. De to førstnevnte temakategoriene er underholdningsstoff, mens de to siste tilsvarer det Helle Sjøvaag i sine analyser har kalt å henvende seg til leseren som *klient* (vs. borger) (Sjøvaag 2015), og som Kulturdepartementet beskriver som ikke støtteverdig i høringsnotatet.

I motsetning til Variabelen ‘hovedtema’ forholder kategoriseringen seg til formålet med produksjonstilskuddet, og ikke samfunnssektorer. Eksempelvis vil saker fra idrett kodes som ‘samfunnsutvikling og samfunnsutfordringer’ hvis hovedtemaet er gjenstridige problemer slik som seksuell trakassering, som ‘politikk og organisasjonsliv’ hvis de omhandler politiske prosesser i idrettsorganisasjoner, som økonomi hvis de omhandler økonomiske forhold, for eksempel forhandlinger om TV-rettighetene til fotball, som ‘folkeliv og begivenheter’ hvis de omhandler folkelivet under et OL, og som ‘kjendis og underholdningsstoff’ hvis artikkelen handler om selve sportsarrangementet eller om privatlivet til en kjendisatlet. På samme vis vil et portrett med en kunstner eller kulturpersonlighet bli betraktet som underholdning hvis den har hovedfokus på privatlivet til vedkommende.

I tabellen nedenfor presenterer vi den prosentvise fordelingen innenfor de støtteverdige temakategoriene for *Document* og 12 nasjonale medier som i dag mottar pressestøtte. De to kolonnene lengst til høyre viser andelen demokratisk og offentlig relevante artikler og andelen dagsaktuelle artikler.

Tabell 4. Demokratisk relevans og dagsaktualitet. Prosent. N=385

	Samfunns- utvikling og utfordring er	Politikk og org.	Nærings- liv og øk.	Kunst, kultur og litt.	Natur- hendelser og ulykker	Politiarb., rettsvesen	Folkeliv, begiven- heter	Demo- kratisk relevans	Dags- aktuelle artikler
Document	33	33	9	6	3	10	<1	94	90
Dagsavisen	12	28	10	8	5	12	<1	75	92
Vårt land	26	43	4	8	2	8	1	91	82
Nationen	32	38	17	1	4	2	1	94	73
Dagen	24	33	5	9	<1	7	4	83	64
Klassekampen	28	27	5	20	1	3	<1	83	68
Norge i Dag	21	42	7	4	1	1	3	79	71
Morgenbladet	22	23	4	35	0	2	<1	90	69
Dag og Tid	13	10	3	45	1	1	<1	72	55
Minerva	31	41	8	11	3	2	<1	96	68
Subjekt	23	17	8	29	<1	8	<1	85	78
Fiskeribladet	15	29	39	1	5	7	<1	94	85
Medier24	11	13	63	<1	1	4	2	94	89

Analysen viser at *Document* i all hovedsak publiserer dagsaktuelt stoff om demokratisk relevante forhold, og at andelene langs begge dimensjonene er høye, også sammenlignet med de støtteverdige riksdekkende mediene.

5. Arbeider Document etter alminnelig aksepterte profesjonsetiske standarder?

I sin uttalelse om Medietilsynets avslag på søknaden om produksjonsstøtte fra Dagbladet Pluss, viste Medieklagenemnda til Kulturdepartementet som har uttrykt at produksjonsstøtten skal bidra til «nyhetsproduksjon og utgivelse på et profesjonelt nivå», og til formålsbestemmelsen i forskriften av 2014, der det heter at ordningen «skal stimulere til et mangfold av nyhets- og aktualitetsmedier karakterisert av høy kvalitet og uavhengig journalistikk.”. Nemnda operasjonaliserer deretter denne typen publikasjoner med blant annet følgende kjennetegn: *Omfanget av originalproduksjon og redaksjonell bearbeiding, kildebruk og tilslutning til pressens selvdømmeordning.*

Documents redaktør Hans Rustad er medlem av Norsk Redaktørforening og har tilsluttet seg pressens selvdømmeordning. Medieklagenemnda har uttalt at «tilslutning til pressens selvdømmeordning trekker i retning av at vilkåret om hovedformål er oppfylt». På den annen side har Rustads medlemskap i foreningen vært omstridt blant kolleger. I 2021 vurderte NRs styre om *Document*-redaktøren skulle ekskluderes, Behandlingen konkluderte med kritikk, men ikke eksklusjon.¹¹ Senere har både *Journalistens* redaktør Roger Aarli-Grøndalen¹² og daværende redaktør Erik Waatland i *Medier24* stilt spørsmål om *Document* bryr seg om Vær Varsom Plakaten. Sistnevnte skrev at «PFU-verstingen *Document* og Hans Rustad ser ikke ut til å bry seg om pressens selvdømmeordning. Det må få konsekvenser.»¹³

Forvaltningen må ta selvstendig stilling til om *Document.no* følger presseetikken i sin redaksjonelle praksis. Vi har både sett på stoffet som er produsert av redaksjonen selv og på det brukergenererte innholdet, særlig kommentarfeltene.

¹¹ <https://www.nored.no/Redaktoernyheter/Kritikk-men-ikke-formelle-sanksjoner-mot-Hans-Rustad>

¹² At *Document* ikke har fått flere saker behandlet i PFU de to siste årene, skyldes ikke at redaksjonen har sluttet å utfordre presseetikken, det er heller det at færre har valgt å klage, <https://www.journalisten.no/en-fikk-ja-den-andre-fikk-nei-hadde-det-samme-skjedd-i-dag-1/576282>

¹³ <https://m24.no/documentno-erik-waatland-hans-rustad/document-redaktor-hans-rustad-bor-hives-ut-av-norsk-redaktorforening/431801>

5.1 Det redaksjonelle innholdet

Vi har vurdert 385 artikler åtte podcast-sendinger og 14 andre sendinger på *DOC-TV*. Vi finner i vårt utvalg ingen åpenbare brudd på VVP.

5.2 PFU og kommentarfelt¹⁴

Kommentarfelt er i utgangspunktet underlagt Vær Varsom Plakaten (VVP), og redaksjoner kan felles i Pressens Faglige Utvalg (PFU) for innlegg som er publisert av leserne, både på kommentarfeltene i deres egen nettside og i kommentarfelt på mediets kontoer i sosiale medier.

Allerede i 2001 vedtok Norsk Presseforbund (som fastlegger VVP og administrerer PFU) et nytt punkt i VVP om kommentarfelt der det ble slått fast

Dersom redaksjonen velger ikke å forhåndsredigere digitale meningsutvekslinger, må dette bekjentgjøres på en tydelig måte for de som har adgang til disse. Redaksjonen har et selvstendig ansvar for så snart som mulig å fjerne innlegg som bryter med god presseskikk.

I 2003 nedsatte Presseforbundet en komite som skulle vurdere revisjon av alle deler av VVP. Komiteen foreslo at den eksisterende paragrafen skulle erstattes med et krav om forhåndsredigering.¹⁵ Forslaget var begrunnet med redaktørens stilling som eneste ansvarlige for det redaksjonelle innholdet i mediene og implisitt med den journalistiske profesjonens kontroll over samfunnsdebatten (se f.eks. Bjerke 2011¹⁶ og Lindholm 2005¹⁷).

Forslaget førte til stor debatt. Journalistlaget støttet tanken om at det skulle være en plikt for redaktørstyrte medier å forhåndsredigere kommentarfelt, slik man tradisjonelt alltid hadde gjort med leserbrevne i trykte medier. Men eierne og Norsk Redaktørforening ønsket ikke en slik løsning, dels fordi det ville gjøre debatten mindre åpen og levende og dels fordi man ønsket mest mulig trafikk på sidene og fryktet at forhåndsmoderering ville være et hinder for det.

¹⁴ Dette avsnittet er en oppdatert og tilpasset versjon av et notat Høgskulen i Volda utarbeidet for Medietilsynet i samband med at Resett søkte produksjonstilskudd i 2022.

¹⁵ <https://www.bt.no/btmeninger/i/b8b05/forslag-til-revisjon-av-vaer-varsom-plakaten>

¹⁶ Bjerke, P. (2011) Journalistikkens vekst – og fall?. Kristiansand: IJ-forlaget

¹⁷ <https://www.lindholm.no/artikler/medier/nettdebatt1/>

Men det var uansett bred enighet om at debatten ikke kunne være helt fri og at ettermoderering måtte finne sted. Redaksjonen måtte følge med innleggene i kommentarfeltene og fjerne bidrag som brøt med Vær Varsom Plakaten.

Etter debatten besluttet Norsk Presseforbund å beholde punkt 4.17 i VVP uendret. Formuleringen er heller ikke endret senere, og står fortsatt slik den ble innført i 2001. Den åpner altså for at det kan publiseres innlegg/kommentarer som bryter med VVP, men hvis redaksjonen fjerner innleggene raskt nok, vil mediet ikke bli felt for presseetisk brudd i Pressens Faglige Utvalg.

De aller fleste norske nyhetsmedier innførte etter denne avklaringen ettermoderering som prinsipp, men erfarte etter hvert at det krevde mye ressurser å holde kommentarfeltene fri for innlegg som brøt med presseetikken, og i dag er praksis nokså varierende. Mange medier har sluttet med kommentarfelt, flere stenger kommentarfeltet under artikler med «sensitivt» innhold, mens noen medier har valgt å forhåndsredigere. *Document* har åpent kommentarfelt på alle sine publiserte saker som redaksjonen forhåndsmodererer (se nærmere under).

De aller fleste nyhetsmedier publiserer også saker på sosiale medier-kontoer. Her er det vanligvis ikke mulig å forhåndsmoderere, men det er mulig å stenge kommentarfeltene. NRK Nyheter har f.eks gjort det fra og med april 2022 med følgende begrunnelse

– Vi ser at den offentlige samtalen skapt gjennom Facebook har begrenset verdi. Man kan stille seg spørsmål om hva kommentarfeltene tilfører det norske samfunnet av positive verdier, sier han (nyhetsredaktør Espen Olsen Langfeldt).

Medvirkende til beslutningen har vært at moderering av kommentarfeltet er svært ressurskrevende.

– Det er ikke mulig å forhåndsmoderere. Da er det bedre at vi heller bruker de ressursene på en bedre form for dialog med publikum, sier han videre.¹⁸

Document har derimot et åpent kommentarfelt på sin Facebook-side, som presseetikken krever at blir ettermoderert.

Vår undersøkelse vil derfor omfatte kommentarfeltene på *Documents* egen hjemmeside og kommentarene på publikasjonens egen Facebook-konto.

¹⁸ <https://journalisten.no/espen-olsen-langfeldt-facebook-kommentarfelt/den-offentlige-samtalen-skapt-gjennom-facebook-har-begrenset-verdi/520162>

Vi har tatt utgangspunkt i PFUs kjennelser som angår kommentarfelt. For å vurdere PFUs praksis har vi gått gjennom alle saker etter 2010 der VVPs punkt 4.17 er tagget som fellingsgrunn samt alle saker der ordene «kommentarfelt» eller «leserkommentar» er benyttet i omtalen som er lagt ut på Norsk Presseforbunds nettside. Metoden for det siste var ganske enkelt et fritekstsøk i nettsidens søkemotor.

Generelt slår Pressens Faglige Utvalg i flere sammenhenger fast at det må være rom for krasse og isolert sett krenkende utsagn i debatt og kommentar. Det skal være stor takhøyde på kommentar- og debattplass, men det finnes likevel en presseetisk grense for hva som kan publiseres i nettdebatter.

I til sammen 24 saker har PFU siden 2010 behandlet og *felt* medier på grunnlag av innholdet i kommentarfelt, enten på mediets egen nettside eller på Facebook.

Nesten samtlige handler om konkrete beskyldninger, mer eller mindre dulgte trusler og grove karakteristikk av enkeltpersoner. Det er særlig påstander om konkrete kriminelle eller klanderverdige forhold som PFU slår ned på, f.eks. når enkeltpersoner anklages for «svindel», «korrupsjon» eller «hersketeknikk og sjikane» eller som i denne:

Videre merker utvalget seg at det i DTs kommentarfelt under ovennevnte artikkel meldte seg en ny aktør som hevdet at klager skyldte også ham penger» uten at klageren fikk imøtegå påstanden.¹⁹

Andre formuleringer som PFU mener er «utafor» har vært:

at han har nert tatt livet av fler²⁰

Når alt dette er sagt, -er dette firmaet Gjeldsfinans ren svindel slik de har gått fram, og bør anmeldes²¹

Saken er vel ganske grei: UNN torturerte passiente i 1 time for så å ta livet av han ved kvelning..²²

I en kjennelse skriver PFU f.eks.

Den påklagde leserkommentaren inneholder påstand om at klagers håndtering av saken er ren svindel. Dette er en direkte beskyldning om straffbare forhold, og et rammende utsagn mot klager, som hverken er dokumentert eller som klager har

¹⁹ Sak 034/15

²⁰ Sak 013/14

²¹ Sak 099/20

²² Sak 295/17

fått mulighet til å imøtegå. Slik utvalget ser det, skulle denne vært fjernet, jf. 4.17.²³

Og på samme vis i en annen:

Når det likevel fremdeles finnes kommentarer som karakteriserer husbyggingen og prosessen som ulovlig/kriminell og bevisst løgn, mener utvalget det handler om sterke beskyldninger som utløser VVP 4.14, og at ØP ikke har fulgt opp kommentarfeltet i tråd med VVP 4.17.»²⁴

I en del andre saker er det uklart om PFU mener at leserkommentarene er i strid med VVP 4.14 og 4.15 om krav til samtidig imøtegåelse eller tilsvar, og om man kunne unngått fellelse hvis kommentaren var publisert sammen med imøtegåelse, eller om kommentaren(e) i seg selv og uansett er i strid med VVP.

PFU har også reagert på kommentarer som oppfordret «til å overvåke og forfølge klager, samt at en adresse tilknyttet klager ble publisert»¹⁴ og på følgende meningsytring:

Det går ikke an å ha aggressive hunder med så lite empatiske eiere gående fritt omkring. Jeg tror jeg vet hvem og jeg tror damen bor i gulehuset, ganske nært kiwi, like før kommer liten bakke før man kommer til kiwi i bødalen. jeg vet området har en schæfer, de er dem. Lykke til.²⁵

Etter en klage fra Trondheims politiker Rune Olsø konkluderte PFU med at

I Adresseavisens kommentarfelt var det rammende utsagn om klagers karakter og direkte beskyldninger om straffbare forhold. En av meldingene hadde dessuten et innhold som kunne leses som oppfordring til skadeverk og trakassering.²⁶ Vær Varsom-plakaten sier at mediene skal vektlegge saklighet og omtanke i det som publiseres, og PFU mener at enkelte av kommentarene var i strid med dette.²⁷

Utvalget aksepterer altså ikke at kommentarfelt åpnes for alvorlige beskyldninger av faktisk art eller dultede trusler mot enkeltpersoner.

I noen tilfeller har PFU også slått ned på rene karakteristikker av enkeltpersoner, f.eks. slike som en «fremmedkulturell, hvitløkstinkende mannsperson» om en person dømt for flere voldtekter).²⁸

Og denne om en lege:

²³ Sak 099/20

²⁴ Sak 078/21

²⁵ Sak 135/13

²⁶ Noen må jo ring på døra hennes, me en påtent brunpose på trappa, 'ukjent innhold'

²⁷ Sak 11b/17

²⁸ Sak 031/20

Jeg tviler på at vi hadde akseptert en tilsvarende risiko for våre soldater i Afghanistan som denne «kirurgen» uten å blunke har akseptert for sine forsøkskaniner. Mengele kan godt forbli i graven, vi trenger ikke flere som ham.²⁹

I en nesten programmatisk uttalelse sier PFU at

PFU reagerer også på det totale omfanget av ukvemsord og udokumenterte anklager som klager ble utsatt for. Pressens ansvar for å holde øye med kommentarfelt er særlig viktig når publiseringen omhandler sterke anklager mot enkeltpersoner. Kommentarfeltet må ikke få utvikle seg til å bli «en mobb».³⁰

I ulike sammenhenger har PFU gjennom årene sagt at personer som har søkt offentlighet og personer i maktposisjoner må «tåle mer» enn andre. Det samme gjelder pressefolk.

Men også her finnes det en grense, som det framgår av den sistnevnte saken (138/21) som gjaldt en redaktør i et nisjemagasin. En svært kjent og sentral lokalpolitiker i Trondheim fikk som nevnt medhold av PFU i sin klage på en nokså grov leserkommentar. Lederen for minipartiet De Borgerlige fikk medhold i en klage mot *Document* som hadde latt en leser karakterisere ham som «psykopat».

I ett tilfelle har PFU ikke akseptert et kommentarfelt som ble preget av «grove utsagn med oppfordring av vold mot barn». Det dreide seg om kommentarer til en nyhetssak der det ble hevdet at en 13-åring hadde pådratt seg spiseforstyrrelser på grunn av mobbing fra nokså identifiserbare klassekamerater.

Det eneste tilfellet vi har funnet der PFU feller et medium for hets mot folkegruppe, var i en klage der båtmagasinet Seilas hadde publisert en sak om at romfolk hadde bodd i båter som sto i vinteropplag i Oslo.³¹ I kommentarfeltet ble det blant annet brukt følgende karakteristikk i kommentarfeltet:

Finner jeg en rom jævel i båten min så skyter jeg faenskapet. folk er ikke nødvendigvis folk

Om ikke skyte dem, så i alle fall skade dem så mye att dem ikke er istand til å foreta seg noe som helst resten av livet...

Hvis jeg møter noen i båten min så kjølhaler jeg dem!

Vi snakker om pakk som forsøpler og gjør hærverk!!Jo slike som disse burde fått bank, ja gjerne balltre!!Eller skal vi kalle det grisebank!!

²⁹ Sak 184/13

³⁰ Sak 138/21

³¹ Sak 052/14

Oppfordrer alle båteiere til å stille med båtsjaker og store Jensen pilker for å danne borgervern... Bank de skikkelig opp, så stiller nok både politi og politikere promte på plassen.»

I USA kan skyte folk som bruker din eiendom ,innfør det i Norge også

Hva skall man kalle slikt da, rette ordet er pakk.

Disse svinepelsene må ut av norge, de er faktisk ikke til noen ting. Eller jo, de er til forsøpling

Det møkka folke er ikke så fattige ,som de sier. De er kriminelle ,og de verste parasitter som finst.

enig! fjern em med bikkjer :D

Nei! Hodeskudd .. for mange hunder hadde blitt skadd.

Fra andre innsendere i kommentarfeltet ble Seilas oppfordret til å stenge feltet eller moderere debatten. Meldingene angitt over sto å lese til og med 6. februar, men ble senere fjernet. Men 25. februar sto fortsatt blant annet følgende meldinger i kommentarfeltet:

stem på FrP og få ut disse helsikes innvandrere både de sigøynere alle andre innvandre og de som er født og oppvokst her få dem ut av landet. De bare skaper problemer.

Herregud de skulle hatt grisebank!

Hvis jeg møter noen i båten min så kjølhaler jeg dem!

De skulle fått det slik de er vandt til nede i Romania, Ren juling.

Nei vet du! Disse svinepelsene må ut av norge, der er faktisk ikke til noen ting. Eller jo, de er til forsøpling

enig fjern em med bikkjer :D

PFU slo i sin uttalelse fast:

Utvalget mener at Seilas/Båtliv startet modereringen av en vanskelig debatt for sent, og alt som gjenstår er heller ikke presseetisk akseptabelt. Etter utvalgets mening, vises det ikke tilstrekkelig respekt for menneskers etnisitet i en del av kommentarene som har blitt stående i kommentartråden, jf. punkt 4.3.

Som vi ser, er disse karakteristikkenene, særlig de som ble fjernet for seint, langt grovere enn det som ikke aksepteres mot enkeltpersoner.

Dette kan tyde på at PFU har lagt en ganske «lav list» for hva som aksepteres av konkrete beskyldninger mot enkeltpersoner. Ettersom Seilas er den eneste publikasjonen som er felt for rasistisk hets mot folkegruppe, synes PFU å legge en klart høyere list når det gjelder karakteristikk av folkegrupper.

Det finnes noen saker der PFU har vurdert ordinære *leserinnlegg* som inneholder negative karakteristikk av folkegrupper

I sak 070/19 ble Fjordenes Tidende felt for å ha trykket et leserinnlegg om somaliere, der det blant annet het

Kanskje kan vedkommende som representerte Arbeiderpartiet, uttrykke seg like klart ovenfor disse (ovenfor nevnte) innordningsvegrende og arbeidssky folkegrupper [...] At grupper av våre nye landsmenn har en relativt høy representasjon på lite flatterende statistikk er ingen stor nyhet. Jeg iler med å legge til at det selvsagt finnes mange hederlige unntak – heldigvis.

PFU skrev i sin kjennelse at

Slik utvalget ser det, har skribenten brukt nedsettende ord og karakteristikk som i konteksten fremstår generaliserende overfor mennesker med somalisk bakgrunn. PFU reagerer på måten leserinnlegget omtaler enkeltpersoner på. En identifiserbar somalisk kvinne ble omtalt som «avåt», og barna hennes ble knyttet opp mot mulig fremtidig terrorisme. Etter utvalgets mening rammes slike karakteristikk av punkt 4.3 i Vær Varsom-plakaten (VVP), om å vise respekt for menneskers egenart og identitet, privatliv, etnisitet, nasjonalitet og livssyn, samt være varsom med begreper som kan virke stigmatiserende.

Dette kan tyde på at det stilles noe strengere krav til omtalen av mer spesifiserte grupper, for eksempel «romfolk» eller «somaliere» enn hvis omtalen rettes mot “innvandrere” som sådan.

PFU opererer videre med et klart skille mellom påstander om konkrete handlinger og karakteristikk. Hvis det framsettes konkrete påstander om kriminelle eller klanderverdige forhold har den som omtales rett til samtidig imøtegåelse. Dette gjelder også når påstandene framsettes i leserinnlegg og leserkommentarer. Karakteristikk utløser ikke slike presseetiske krav. Det kan også synes som om det er adgang til grovere språkbruk i karakteristikk enn i påstander om faktiske forhold. I sak 211/22 ble avisa Nidaros - riktignok under tvil frikjent for å ha kalt en fotballagent for “Svindler-Jim” i en Tweet. PFU oppfattet utsagnet mer som en slengbemerkning og en negativ personkarakteristikk enn som en faktapåstand og lot den derfor passere.

PFU er videre tydelige på at offentlige personer må "tåle mer" enn personer som ikke har søkt offentlighet. Særlig har politikere og journalister/redaktører lavere beskyttelse mot negativ omtale enn andre. Men det er også for dem en grense for hva som er presseetisk akseptabelt. PFU slår oftest ned på grove angrep på politikeren som *person*.

Her er det uansett en omfattende gråsoner. Vi vet ikke hva en innsender kan si om statsministeren i et kommentarfelt uten at publikasjonen bryter VVP fordi PFU det siste tiåret er blitt et rent klagebehandlingsorgan, og slike tilfeller aldri blir klaget inn for Pressens Faglige Utvalg.

5.2.1 Documents kommentarfelt i PFU

Document.no er siden 2018 felt seks ganger for brudd på VVPs punkt 4.17 om redigering av kommentarfelt. I samme periode (fra og med 2018 til og med i dag) er det totalt avsagt 18 kjennelser om brudd på 4.17. *Document* står altså for tredjeparten av dem.

I sak 057/23 hadde *Document.no* identifisert en person som var siktet for knivstikking. Redaksjonen ble felt for å ha identifisering og for å ha unnlatt å fjerne rammende personkarakteristikker. PFU sier i vedtaket:

Selv om ytringene i kommentarfeltet kan være innenfor norsk lov, er det ikke dermed gitt at det er presseetisk forsvarlig å la dem forbli publisert. Redaksjonene har etter VVP 4.17 et selvstendig ansvar for å fjerne innlegg som bryter med god presseskikk, så snart som mulig.

Vær Varsom-plakatens punkt 4.3 pålegger mediene å unngå bruk av stigmatiserende begreper. I det påklagede kommentarfeltet finnes det etter utvalgets syn flere eksempler på slikt innhold. PFU finner derfor at avisen burde fjernet disse stigmatiserende og rammende karakteristikkene.

I sak 138/21 ble avisa felt for å ha unnlatt å fjerne en del innlegg i kommentarfeltet. Det heter at *Document* burde fjernet flere av leserkommentarene under begge de påklagede artiklene og at utvalget "reagerer på kommentarene som oppfordret til å overvåke og forfølge klager, samt at en adresse tilknyttet klager ble publisert.

PFU reagerer også på det totale omfanget av ukvemsord og udokumenterte anklager som klager ble utsatt for. Pressens ansvar for å holde øye med kommentarfelt er særlig viktig når publiseringen omhandler sterke anklager mot enkeltpersoner. Kommentarfeltet må ikke få utvikle seg til å bli «en mobb».

I sak 031/21 ble avisa felt for å la «kommentarfeltet utvikle seg i retning av en gapestokk, og utvalget mener avisen burde ha slettet de påklagde kommentarene, jf. VVP 4.17. PFU mener også at «omtalen av klager burde også utløst en større årvåkenhet fra redaksjonens side når det gjaldt leserkommentarene».

I sak 028/21 ble avisa også felt for å ha unnlatt å fjerne leserkommentarer. I korrespondansen rundt denne klagen skriver *Documents* journalist til PFU at «at Strømberg ikke kan kommentere på *Document*, var ukjent for meg. Jeg har ingen funksjon i forhold til kommentarfeltet, og er nokså ny i *Document*. Jeg kan heller ikke se at jeg skal ha noe ansvar for hva andre personer skriver i et kommentarfelt som ikke kan modereres av undertegnede.»:

Det presseetisk problematiske i denne saken knytter seg til kommentarfeltet. Der fremkommer det nye påstander mot og karakteristikk av klager. Han beskrives blant annet som psykopat. Dette er utsagn som er svært rammende for klager, og som han burde ha fått muligheten til å forsvare seg mot, jf VVP 4.15, som pålegger mediene å sørge for at den som blir utsatt for angrep snarest mulig får adgang til tilsvarende.

Document har heller ikke sørget for en nødvendig overvåking av kommentarfeltet, slik VVP 4.17 stiller krav om. Utvalget minner om at redaksjonen har et selvstendig ansvar for så snart som mulig å fjerne innlegg som bryter med god presseskikk. Det presseetiske overtrampet i dette tilfellet forsterkes av at redaksjonen fraskriver seg ansvaret for kommentarfeltet og heller ikke har fjernet de rammende innleggene etter at den mottok PFU-klagen.

I sak 031/20 ble *Document* felt for å ha unnlatt å fjerne leserkommentarer:

PFU reagerer også på flere av leserkommentarene som ble publisert. Slik PFU ser det, hadde kommentarene et språk og et innhold som brøt med VVP 4.3, om å unngå stigmatiserende omtale. Utvalget viser blant annet til formuleringen «fremmedkulturell, hvitløkstinkende mannsperson» og leseren som mente at overgrepene skyldtes et «dyrisk og erkeprimitivt instinkt» som «vanlige nordbuarar» ikke er i stand til å sette seg inn i. PFU noterer at enkelte deltagere hadde mulighet til selv å publisere kommentarer, men at flesteparten ble forhåndsmoderert av redaksjonen. Slik PFU ser det, skulle *Document* unnlatt å publisere kommentarene som brøt med god presseskikk og slettet de som ble publisert uten redaksjonens moderering, jf. VVP 4.17.

Document ble også felt i sak 122/18. Det heter

Videre viser PFU til VVP punkt 4.17, som ber mediene fjerne kommentarer som bryter med god presseskikk. Det ble publisert mange innlegg i kommentarfeltet til de påklagede artiklene, og flere av disse inneholdt rasistiske budskap, samt direkte og indirekte oppfordringer til vold mot den domfelte mannen. Disse burde vært slettet.

Som vi ser handler alle sakene der *Document.no* er felt i PFU om uakseptable karakteristikk og påstander om *enkeltpersoner*.

På bakgrunn av denne gjennomgangen av PFUs generelle praksis og behandlingen av klager på *Documents* egne kommentarfelt har vi vurdert om og i hvilken grad innlegg på *Documents* digitale kommentarfelt bryter med den praksis PFU har lagt seg på. Vi kan selvsagt ikke vite hva PFU ville ment om de aktuelle kommentarene var blitt behandlet av dem. Ettersom hver sak blir individuelt behandlet i utvalget og ettersom både kontekst og andre forhold gjerne har betydning for utfallet, er sakene sjelden direkte sammenlignbare. PFUs kjennelser er dessuten gjerne svært knappe og gir ofte ikke grunnlag for å trekke generelle slutninger om hva som er gjeldende presseetikk.

5.2.2 Documents kommentarfelt på egen plattform

Document oppgir selv at de har forhåndsmoderert debattinnleggene siden 2008. Likevel er de felt seks ganger i PFU for brudd på punkt 4.17 i VVP. Vi vil derfor se nærmere på praksisen for redigering av kommentarfeltene.

Document har utarbeidet notatet *Retningslinjer for debattskikk* (se vedlegg). Her fremgår det blant annet:

Det lar seg ikke gjøre å lage et uttømmende regelsett for nettdebatter, men som generelle retningslinjer er det alltid en god idé å holde seg så langt som mulig til saken, forsøke å holde en respektfull tone og unngå personangrep, vulgareiteter, giftigheter og ulovligheter.

Debatt er ofte ensbetydende med kritikk, og her bør det som hovedregel gjelde at man sparker oppover.

Personer med mye makt må tåle mer enn folk med liten eller ingen makt. Men det er likevel sak som bør stå i sentrum, og ikke person. Avstå derfor fra å bruke stygge kallenavn også på offentlige personer, særlig de som tilhører vår egen offentlighet, og unngå fokus på utseende eller rene privatsaker. Tøysing og latterliggjøring er naturligvis ikke forbudt, men det finnes et skille mellom lun og giftig humor.

Det er verdt å merke seg to forhold. På den ene siden oppfordres kommentatorene til å følge alminnelige aksepterte spilleregler for et offentlig ordskifte. På den andre siden er det formulert som generelle retningslinjer, ikke som krav eller regler. Formuleringer slik «forsøk å», «som hovedregel» og «det finnes et skille mellom lun og giftig humor», vanner ut grensene mellom hva som tillates og ikke.

Vi har undersøkt kommentarfeltene til 197 tilfeldig valgte artikler, som til sammen utgjør 4792 kommentarer. I undersøkelsen har vi lett etter kommentarer som kan være i strid med PFU's fortolkninger av VVP. Den generelle tendensen er at kommentarfeltene redigeres, men at listen for å ikke publisere er lagt høyt.

Kommentatorene holder seg som oftest, men ikke alltid til saken, kritikk forekommer i betydelig utstrekning, men først og fremst av grupper og av fremtredende personer i samfunn og politikk. Man sparker som oftest oppover i kritikk av enkeltpersoner. Det viktigste unntaket er knyttet til kriminalsaker eller migrasjonssaker.

PFU har uttalt at man skal tillate en høy list i kommentarer rettet mot grupper og organisasjoner, og de aller fleste kommentarene ville trolig ikke vært i nærheten av PFU-fellelse. Men noen er i grenseland og noen er trolig over grensen.

MDG har liten tillit i *Documents* lesergruppe og saker om dem skaper heftige diskusjoner. Til saken «Et desperat MDG har landsmøte: Raser mot Ap og Høyre» er det publisert 16 kommentarer, blant annet disse:

Og slik har Ap og Høyre skapt enorme problemer for nordmenn og Norge. De valgte å hoppe helt ut til ekstremvenstre istedenfor å ta debatten med denne hysteriske dommedagssekten. Av ren feighet ovenfor media endret de sin politikk radikalt og nå er mange av de i samme mentale fengsel som MDGerne og journalistene.

MDG består av skremte jentunger som får altfor mye positivt media av vennegjengen sin i pressa. Og disse jentungene som kjører alle prosjekter i grøfta i Oslo får heller aldri den kritikk de fortjener.

MDG er et farlig parti. En gjeng med fanatikere som suger livet ut av folk med sin økonomiske hemningsløshet. I full arroganse og uten en tøddel empati. Egorytterer som kjører over alle for sin egen drømmeverden. Det er flower power og vegansk galskap på speed 50 år etter at man sluttet å røyke sokka sine og bo i huler på Kreta.

Til artikkelen «Nei, Islamsk Råd: Vi kobler ikke 25. juni til muslimer. Terroristen kobler det til islam», er det publisert 43 kommentarer, blant annet disse.

Dersom muslimer svever i den villfarelse at islam i sin rene form ikke lenger gjelder, ja, så bør de oppdatere seg med hensyn til hvilken ideologi de støtter. ...men det har de jo selvfølgelig ikke lov til; islam er jo perfekt, og skal ikke kritiseres.

Poenget for norske ledere bør være å underkaste islam så mye av et studium, at man forstår hva denne dødelige "giften" som er injisert i noen milliarder mennesker - hvorav mange i Norge - egentlig medfører. Men Støre & Co. vil ikke vite hva islam er - derfor spør de muslimer - som bortforklarer, med stor autoritet.

Islamsk Råd er en farlig organisasjon for nordmenns sikkerhet! Det burde PST forstå! Muslimer utgjør en potensiell trussel mot alle vantro i Vesten. Islamsk Råd er en av verstingene i så måte. Muslimer skal lyve for å redde islams omdømme, et omdømme som folk som har kunnskap om islam vet hva er. Løgn, vold, drap ... Den enkelte muslim behøver ikke å være et dårlig menneske, men kan lett bli det under trykk fra imamer o.a. «viktige menn» i islam. Og hvor ligger gode muslimers tiltro hen hvis det skulle tilspisse seg i vestlige land i Europa?

Med unntak av den siste, ville kommentarene disse trolig ikke resultert i fellelse, siden de kritiserer politiske partier, en religion og en organisasjon. Den siste er i et grenseland.

Følgende ordveksling om MDG-artikkelen er derimot fellbar:

Kommentator 1:

– Internasjonalt ser den norske regjeringen akkurat nå mest ut som en gjerrig onkel Skrue som sitter i pengebingen og ikke vil dele på rikdommen sin, sier Lan Marie Berg.

Jeg lurer veldig på hva andre land tenker om Norge, når folkene i MDG fremdeles går løse i samfunnet. For ikke å snakke om at de går løse i Stortinget, der en iraner er sjef.

Svar til kommentator 1:

Enig med deg [kommentator 1]: De burde ha vært buret inne!

Kommentator 1:

Altfor dyrt i disse tider. De skal jo evt. fyte på fullt med el. Der finnes betydelig enklere og mer humane (overfor folket) måter av fjerne disse folkene på. Har hørt at ausvitch ertomt.....

Vi finner også eksempler på kommentarer om folkegrupper som kunne blitt felt.

En av disse er til artikkelen om Islamsk råd, som vi har vist til tidligere. Den trekker en vidtrekkende konklusjon om gruppen muslimer bosatt i Norge.

Enhver som holder seg til islam, Allah og Mohammed, må «pelle seg ut av landet». Det er for risikabelt å la mennesker fra en slik fanatisk sektideologi bo mellom oss vantro/kafir. Det lar seg rett og slett ikke forsvare p.g.a. sikkerheten i samfunnet vårt.

Vi har også funnet noen artikler som er åpenbart rasistiske, blant annet denne, som er en kommentar til artikkelen «UDI: Usikkert om russiske desertører får asyl i Norge»:

Ja og vi må gå ud fra, at dem der flygter, er blandt de bedst uddannede modsat hæren af gedehyrder, vi beriges med og i forvejen er Russere meget højere på IQ skalaen. USA`s hær har et IQ minimum på 83, hvilket vil sige at gennemsnittet af flygtninge fra Afrika ikke ville kunne kvalificere sig til at rense toiletter i den amerikanske hær.

Kommentatoren slår fast at gjennomsnittet i befolkningen i Afrika er uintelligente. Selv om gruppen «fra Afrika» er vid, er kommentaren soleklart rasistisk. Vi vurderer at en PFU-behandling av denne trolig ville resultert i fellelse.

Det samme gjelder en kommentar til saken «Minst 22 omkom i bussulykke i Pakistan»:

Når sivilisasjoner i områder og med en kultur uegnet til moderne livsform allikevel prøver seg går det ofte galt.

Denne kommentaren stempler Pakistan som tilhørende en kultur som er uegnet til å sysle med kollektivtransport. Selv om dette er humoristisk ment (noe som kan sies å være malplassert i konteksten bussulykke med 22 døde), er det ikke «lun humor», eller snakk om «å sparke oppover», jmf. retningslinjene for kommentarfeltet. Det er dessuten sterkt nedsettende om pakistaneres evner/ pakistansk kultur - og fellbart.

I mange artikler framkommer karakteristikk og påstander mot enkeltpersoner. De fleste av disse er politikere og profilerte personer, som PFU har uttalt at må kunne tåle mer enn andre.

De fleste er ikke fellbare. Den tidligere omtalte saken «Et desperat MDG har landsmøte: Raser mot Ap og Høyre» karakteriseres MDG-politiker som

Dritt unger i rus uten jording...Ille at Rasmus lider av samme psykosen

Strengt fortolket er dette en påstand om Hanssons mentale helse, men reelt sett representerer kommentaren kritikk av politikken han står for.

Flere politikere får kjørt seg, blant annet Anniken Huitfeldt i artikkelen «Taliban innfrir ikke regjeringens krav om kvinners rettigheter i Afghanistan». Blant de 64 artiklene finner vi:

Den enfoldige kritikkløse fjollete kulturrelativistiske AP-Anniken Huitfeldt snublet i et realt mageplass i møte med Taliban-islam og de despotiske koran-nidkjære monomane Jihadist-enevoldsherrene i Taliban. Det ble ett over 7 millioner 3 dagers kaste-penger i søppelbøtta-kalas der og da.

Hvor mye cash i dollar endte opp i pengekoffertene betalt av norske skattebetalere på privatjeten hjem til Talibanistan?

Huitfeldts "stunt" vis a vis Taliban, bekrefter - mer enn noen annen galskap dama har foretatt seg - at hun selvfølgelig er totalt uegnet som statsråd. Hennes "iq" når det gjelder blant annet totalitære ideologier, er ødeleggende lav. Et slikt menneske kan ikke brukes til å bedrive politikk, spesielt ikke utenrikspolitikk. Begriper ikke Støre det? Da må det stå utrolig dårlig til med hans egen forståelse også, av hva som kreves når man skal representere det norske folk.

Disse kommentarene er krasse og retter seg mot Huitfeldt direkte, men først og fremst som politiker. Det er derfor usikkert om personkarakteristikkene ville ført til fellelse.

Andre rød-grønne politikere som Vedum, Barth-Eide og Støre, og også Erna Solberg, får lignende behandling i vårt materiale.

Til *DOC-TV* sendingen «En thriller uten like» blir Støre gjenstand for oppmerksomhet. Her fremsettes i tillegg en påstand av faktisk karakter, at Støre er jesuitt. Denne kunne muligens vært felt på bakgrunn av manglende samtidig imøtegåelse.

I tillegg til det tilfeldige utvalget, har vi fulgt opp noen artikler som var spesielt egnet til å skape opphetet debatt.

Det er verdt å nevne at vi ikke finner kommentarer i VVP-terreng i de fleste «tilleggsakene». Eksempler på dette er artiklene:

- Mehl om voldtekten i Vesterålen: – Åpen og tydelig kommunikasjon er svært viktig (38 kommentarer)
- Kvinne døde etter antatt overfallsvoldtekt i Stockholm (26 kommentarer)

I en av tilleggsartiklene, «Atle Antonsen trekker seg fra «Kongen befaler»», glipper det.

"Uvel" er en svært mild betegnelse. Noen av oss blir rasende over det inntrufne, nemlig at militante, hatefulle kvinner, som dessverre, dessverre er gitt opphold i Norge, i kraft av sitt kjønn og sin hudfarge er stand til å ødelegge en manns omdømme og levebrød - med god hjelp fra MSM.

Hva var hensikten for den ortodokse, presumptivt alkohol-avholdne muslimen Jirde Ali med å oppsøke et skjenkested, hvis det ikke var for å få til nettopp en slik provokasjon overfor en hvit mann med alkohol i kroppen, og av den grunn ikke helt på alerten? Og det klarte hun åpenbart.

Hadde undertegnede befunnet seg i baren, ville første tanke vært: Hva har vi i vente her fra det malplasserte vesenet i heldekkende gevanter?

I tillegg til at islams følgere normalt insisterer på å danne egne samfunn i det norske samfunn, finner de det åpenbart opportunt å oppsøke en vestlig arena, såsom en bar, i den blotte og bare hensikt å lage bråk. Og slik ondskapsfull oppførsel skal vi finne oss i?

Det må være mulig å ikke hente disse skapningene hit. Alle med litt vett skjønner at dette ikke ender bra for våre etterkommere.

Hun blir aldri Norsk !

Ali er en kjent person, som må tåle noe mer enn de fleste, men hun har trolig et større vern enn rikspolitikere, redaktører og lignende. Og - det går uansett en grense.

Karakteristikker som «militante hatefulle kvinner», «malplasserte vesenet», «ondskapsfull» og «disse skapningene», ville alle kunne resultert i fellelse.

Det samme gjelder påstandene om at Alis motiv for å oppholde seg på utestedet, som trolig utløste et krav til samtidig imøtegåelse.

å få til nettopp en slik provokasjon overfor en hvit mann med alkohol i kroppen
å oppsøke en vestlig arena, såsom en bar, i den blotte og bare hensikt å lage bråk

For å oppsummere: Vi har gjennomgått 197 tilfeldig utvalgte artikler tilsvarende en ukes publisering. I det tilfeldige utvalget vurderer vi at et sted mellom tre og seks artikler inneholder kommentarer som ville resultert i fellelser ved en PFU-behandling. Dette representerer en liten andel av artiklene, og en svært liten andel av de nesten 5000 kommentarene. Frekvensen i forekomster per tid er likevel høy. Det er tydelig at kommentarfeltene forhåndsmodereres, men også at *Document*-redaksjonen tillater mye.

5.2.3 Kommentarfelt på Facebook

Både Norsk Presseforbund og PFU har ved flere anledninger slått fast at et redaktørstyrt mediums egne Facebook-kontoer er underlagt Redaktørplakaten og presseetikken. NP vedtok i 2011 at PFU kan behandle klager mot mediens egne Twitter-konti, Facebook-profiler og tilsvarende konti/profiler på andre sosiale plattformer.³² Det forutsettes altså at debatten her redigeres i tråd med allment aksepterte presseetiske prinsipper. Det betyr i praksis slik disse prinsippene er utlagt i Vær Varsom Plakaten og praktisert av Pressens Faglige Utvalg

Norsk Presseforbund satte i 2011 ned en komite for å vurdere redaktøransvaret i sosiale medier. Komiteen var

«av den oppfatning at innhold på mediens egenopprettede profesjonelle profiler utvilsomt faller innenfor PFUs klageordning. For eksempel: alle Facebook-sider (gruppe/profil) opprettet av VG (VG Sport, VG TV, VG Rampelys osv). Det samme gjelder twitterkonti som har navn som @NRKP3 eller @TVNorge, og som styres av redaksjonelle medarbeidere. Det gjelder også for andre sider eller konti hvor navn og/eller innhold kan spores tilbake til en redaktør eller er en redaksjonsstyrt konto, eks. Radioresepsjonen, Filmpolitiet, Senkveld osv».

³² <https://presse.no/np-nyhet/facebook-og-twittermeldinger-kan-klages-inn/>

Utvalget så imidlertid også at "debattinnlegg på nettet har en mer muntlig form enn øvrig redaksjonelt stoff og at takhøyden derfor kan være høyere.»

Det er som kjent ikke mulig å forhåndsmoderere Facebook-innlegg. Her er altså redaksjonene nødt til å ettermoderere, dvs. fjerne publiserte innlegg som bryter med presseetikken. Normalt er fristen for å fjerne innleggene kort.

Vi har derfor fulgt *Documents* Facebook-konto i deler av ukene 33 og 34 i 2023 for å undersøke redaksjonens praksis med ettermoderering. Vi gikk gjennom poster med totalt 1982 kommentarer i sanntid.

Kommentarfeltet i Facebook er, i likhet med kommentarfeltet på *Documents* nettside, preget av sterk språkbruk og svært klare meninger. De aller fleste kommentarene er av politisk art. Det formuleres mange krav om at de fleste topp-politikere, som gjerne omtales som «idioter» eller liknende, må byttes ut. De aller fleste av de nærmere 2000 kommentarene er følgelig innenfor det PFU i dag aksepterer som akseptabelt å ytre.

En del innlegg har karakter av ren utskjelling av navngitte politikere, særlig av toppolitikere fra den rødgrønne siden. For eksempel blir byrådsleder Raymond Johansen (Ap) i Oslo omtalt som «sjuk og «dust» uten innleggene fjernes. Men heller ikke Høyre-leder Erna Solberg slipper unna. Hun blir i et innlegg karakterisert slik: «Du får ta å sparke ut denna muslim kjæringa som styrer høyere, ho er er foræder mot det norske folk og Norge ,og er medskyldig i all volden i landet her.» Mens en annen innsender skriver om Unge Høyre-lederen som hadde foreslått innvandringsstopp: «Bare vent til han er voldtatt i ræva av Høie på video, så holder han nok kjeft».

Hvor grensa går for denne typen ordbruk om topp-politikere er aldri fastlagt av PFU fordi nasjonale partiledere ikke har bragt sine saker inn for utvalget. Men lokalpolitikere har, som vi viste over, fått medhold i PFU for negativ omtale i kommentarfelt, blant annet er *Document* tidligere felt for å laen lesere omtale en lokalpolitiker som «psykopat». Omtalen av lederen av skeivt utvalg i Rød Ungdom kan derfor være fellbar. Hun har i en tråd fått følgende karakteristikk:

Dikemark er vel rette plassen for detta individet

Syke som trenger hjelp

Stygt å sammenligne denne skapningen med våre kjære nisser, og ikke minst stornissen selv; Julenissen. Fy!

Her har du ett klassisk tilfelle av psykisk vrangforestilling.

Disse innleggene ble publisert 15.8 og lå fortsatt ute en uke senere, langt over den normale fristen for å fjerne uakseptable innlegg.

De presseetiske problemene når det gjelder *Documents* Facebook-konto er først og fremst knyttet til nyhetsaker som handler om voldtekter og annen voldskriminalitet. Her finner vi et ganske høyt antall innlegg som etter alt å dømme ville vært felt i PFU. Vi går systematisk gjennom en del av disse trådene.

Document publiserte 15.8 en sak med tittelen «Voldtektsforsøk førte til samfunnstjeneste og ingen utvisning fra Sverige». Artikkelen ble også publisert på *Documents* Facebookkonto samme dag med samme tittel og link til oppslaget på avisas nettside.

Etter fire timer var det kommet 55 leserkommentarer, blant dem en rekke angrep på politi og domstoler og krav om lovendringer, av denne typen:

Politikerne og domstolene gjør Nordens jenter og kvinner til fritt vilt

For noen hjernedøde dommere. Er sikkert fra berikelse de også

Som vanlig er det offeret som får «livsvarig straff». Spesielt når det er den J..... berikelsen som politikerne elsker å importere

Selv om språket er spesielt, vil dette etter alt å dømme blitt regnet som politiske ytringer som neppe ville blitt felt av PFU.

En del innlegg er i gråsonen, der det ikke er helt klart om avsenderen ber om lovendring eller umiddelbar handling fra borgervern eller liknende, f.eks.

Bare å finne fram giljotinen igjen

I andre saker blir vaapenet inndratt...

Burde vært nakkeskudd..!

Men flere innlegg er over grensen slik den blir trukket av PFU. PFU skiller mellom angrep på enkeltpersoner og angrep på folkegrupper av ulike art. Denne typen kriminalsaker ligger i en gråsonen ettersom de faktisk dreier seg om enkeltpersoner, mens innleggene mer har karakter av angrep på folkegruppe. PFU legger som nevnt lista høyere for å felle når det gjelder den siste typen angrep, men har likevel innført en klar grense gjennom *Seilas*-saken.

I denne gruppa fellbare poster finner vi:

Kutt snabelen på faenskapet

Skulle ha tatt "saken" i egne hender!! Først med kosteskaft og knuste baller og kneskåler!
Kryp! Fytterakkeren for en "straff"

Innleggene var ikke fjernet 21. august klokka 1200.

I tillegg var det kommet ytterligere tre fellbare kommentarer:

Og stapp det godt nede i gapet, lukk etterpå med gaffatape

Jeg hadde funnet riktig øyeblikk og tatt vedkommende med vold

Hadde en slik jævel gjort noe slikt med min nærmeste familie, så hadde jeg skutt faenskapet med øks...

Det er på denne saken altså minst fem innlegg som er over grensa som PFU har lagt, og de står dessuten i en sammenheng med flere andre innlegg som er preget av ønsker om vold, samt av forakt for politiske motstandere. På spørsmål om hvor er feministene er det en som svarer:

hvor de er...? Jo, de er opptatt med aa skreve for de samme jaevlene som voldtar.

Slike kommentarer – som det er mange av – er muligens ikke fellbare i seg selv, men gir et inntrykk av debattklimaet i kommentarfeltene knyttet til voldssaker der innsenderne gjerne tar det for gitt at gjerningsmannen er en innvandrer/asylsøker fra såkalte MENA-land, selv om det ikke oppgis – og iblant selv om det står i saken at de *ikke* er det.

17. august klokka 0254 publiserte *Document* en ny sak om voldtekt. Tittelen var «17-åring voldtok to kvinner – for ung til å varetektsfengsles». Den handler om en tingrettsavgjørelse et sted på Østlandet. Saken ble lagt på avisas Facebook-tråd samme dag med link til nettartikkelen.

Klokka 10 var det kommet 131 kommentarer. De var av samme typen som saken om den (manglende) utvisningen fra Sverige, og kan deles i tre grupper: De «politiske» med krav om strengere straffer og nye politikere/dommere og de som er i en i en gråsoner mellom krav til ny politikk og oppfordring til borgervern og vold, som f.eks.

Krypet burde henges i nærmeste tre.

Men våldta kan han , ska inte vara nån gräns på ålder vid våldtäkt. Han har förstört 2 tjejjers liv . Lås in kasta nyckel eller en kula

Den tredje typen kommentarer, som etter alt å dømme er fellbare, er de som oppfordrer til selvtekt og vold:

Vi borgere får begynne å ta saker som dette på våres egne måter,
det må jo være noen som vet hvem dette ær,
denne fyren har noe mellom beina som må vekk, (92 likes)

Det sistnevnte innlegget fikk blant annet følgende svar:

Det gjør dem i polen. To folk fra mena land hadde voldtatt en jente i polen . De fikk tak i den ene han ble banket opp med varig men og lang tid på sykehuset den andre fikk dem også tak i han ble bare borte fra jordens overflate. Polakene tuller man ikke med. Skal du få gjort noe så må du ta loven i dine egne hender. Politiet er bare å blåse i)

Hva med ei avskjæring med sløv kniv

Borgervern, milits og på tide at hvite, norske nordmenn bevæpner seg—

Dagen etter var det kommet flere fellbare kommentarer:

Får ikke politiet får anledning til å gjøre noe så håper jeg borgerværnet kan komme på banen og gi han passe straff så han ikke har mulighet til å våldta igjen

Heldigvis ikke for ung til å bli skallet ned på gata.

Gammel nok til å slippes av hjemme. Fra et Hercules som ikke trenger å lande

Det er følgelig minst ni innlegg i tråden som er klart over PFUs grense. 21. august var det 274 kommentarer i tråden. Alle de som er sitert over, lå fortsatt ute.

21.august ble det publisert en ny sak om en fransk voldtekt. Tittelen var “Frankrike: Oumar voldtok og torturerte kvinne med kosteskaft, påførte henne livstruende skader”. Det ble opprettet en post på *Documents* Facebook-side med link til artikkelen på nettsida.

Per 23. august er det 168 kommentarer. De er av samme art som de omtalte over. De fleste kan anses som politiske, noen er i grenseland mellom oppfordringer til ny lovgivning og nye politikere, mens et titalls oppfører til selvtekt. Av de to siste typene finner vi:

La han sitte på et kosteskaft tilbake til Afrika

Gi ham samme behandling tilbake pluss litt til. Og så midt på Atlanteren i en liten gummibåt

Her bør prinsippet øye for øye tann for tann gjelde. En staur opp i Oumartata

Kastrer han, borgervern ser ut for å være eneste løsning.

Noen må vel kunne finne den jævelen der

Kapp stellet å fengran av det, så får det iværtfaill itj te å voldta igjænn!

Denne mannen burde fått samme behandling med kosteskaftet som han ga denne forsvarsløse kvinnen, som han mest sannsynlig har ødelagt for livet.

La han få smak sin egen medisin når han sikkert om litt slippes ut

han er ikke et menneske, men et psykopatisk monster i menneskeskikkelse

Skyt'n

Håper at noen tar til vett og danner borgervern. Alt annet kan vi bare glemme

Oi..vet godt hva jeg hadde gjort med omar..du verden!

Nakkeskudd, helt klart.

Tenker det kunne vært preventivt å se på kreative løsninger, når det kommer til sånne som han der.

For å undersøke om disse kommentarene er blitt stående ved en glipp eller tilfeldig feil, har vi undersøkt kommentarfeltene i Facebook-gruppa på andre saker om «voldtekt» de siste månedene.

Den første undersøkte saken er publisert 29. juli 2023 på *Documents* hjemmeside. Den hadde tittelen «Fem siktet for voldtekt mot jente (13) – asylsøker fengslet» og handlet om en hendelse der fire gutter og en ung mann ble siktet for voldtekt av en jente på 13 år i Molde. Tre av de siktede er under den kriminelle lavalderen, og risikerer dermed ikke å bli tiltalt.

I saken het det at:

Alle er siktet for voldtekt av et barn, eller medvirkning til dette. Seksuell omgang med noen som er under 14 år, defineres automatisk som voldtekt. 18-åringen er siktet etter straffelovens § 299, som har en strafferamme på ti års fengsel, samt § 311, som dreier seg om fremstilling av seksuelle overgrep mot barn eller fremstilling som seksualiserer barn.

En omtale og link til saken ble lagt ut på *Documents* Facebookkonto samme dag med introteksten:

Fire gutter og en ung mann er siktet for voldtekt av en jente på 13 år i Molde mandag. Tre av de siktede er under den kriminelle lavalderen, og risikerer dermed ikke å bli tiltalt.

Det er per 19. august 2023 registrert 206 kommentarer. De aller fleste ble lagt ut umiddelbart etter publiseringen. Vi finner også her flere innlegg med diskutabelt innhold:

Kastraksjon

(Med svar) **Et godt forslag**

Ikke synk på deres nivå. Her må et borgervern inn. Det har gått alt for langt nå

Dynamitt opp i r...a og kort lunte. (11 likes)

På tide med Et Borgervern

Brenn

Skulla vært kastret med spett, og sendt dit de kommer fra

På tide med borgervern for og ta disse sakene i egne hender når systemet svikter.

Sløv kniv + stram strikk rundt " bjellene

Får så løst til og klå de opp skikkelig

er det ikke snart på tide å kastre detteskapet, eller å la de få smake sin egen medisin med en jernstaur.....

Skadedyrå det avliver vi..buksprett fanskapet

Nakkeskudd

Kastrering og retur til sine opprinnelse land

Bare å sette fyr på passe straff bare svartskaller

Faen sier jeg bare, bra at ikke jeg er faren til den jenta!

Kutt av stellet!

Kapp av dæm stellet å fengran, å send dæm ut av landet

Noen av disse kan kanskje kategoriseres som politiske ønsker om ny lovgiving og strengere straffer, men flere er bokstavelige oppfordringer til selvtekt og borgervern.

13. juli 2023 publiserte *Document* en sak på sine nettsider med tittelen «Abdirahman er dømt for voldtekt, nå er han siktet igjen: – Staten beskytter ikke norske borgere». Saken handler om en mann med somalisk bakgrunn som i 2020 ble dømt til fem års fengsel for grov voldtekt av en ung jente. Mannen var løslatt etter på ha sonet tre år av dommen. Kort tid etter løslatelsen ble han fengslet, siktet for en ny voldelig overfallsvoldtekt i Oslo sentrum. I nettsaken ble Frp-politiker Per Willy Amundsen intervjuet. Han mente mannen burde sittet i forvaring i påvente av utvisning fra Norge.

På *Documents* Facebookside ble det lagt ut en post med link til saken på nettstedet. Posten hadde per 20. august 156 kommentarer. Flere av dem er tvilsomme i forhold til PFU-praksis

tror du det blir noe bedre? dump ham i Bunnefjorden med de andre.

Det burde ha vært opprettet ett eget folkepoliti å få ryddet opp i dette fanskapet som staten og vanlig politi ikke klarer å håndtere

Hadde jeg vært mor til denne jenta hadde jeg skutt ham, og forlangt 5 år.

kapp ballene av og send ham hjem

Kasterering, ingen ting ant som hjelper, ut av landet så han kan voldta ein annan stad nei.
KUN KASTERERING.

Jævelskapet skulle vært kastret og sendt tilbake der han hører hjemme, det er så mye søppel innvandrere i dette lande

det finnes en enkel løsning på problemet, men det er ikke tillatt.....

ta dem med bak låven å sea har ingen sett dem.

På tide å få han k a S t r e r t og sendt ut

Senk søpplet i havet.

Sett han i gapestokk noen mnd og deretter ned i hølet på akershus festning i 10 år

Få udyrene fjernet fra norsk jord. Denne dritten skaper rasisme. Det skjønner ikke nullene i Oslo s bystyret

Jeg har en metode mot dette forbanned sv..... BALLTRE.

Ut med bilde, så befolkningen kan ta seg av han når rettssystemet ikke klarer det
ta med søppelet bak et hjørne, også PANG.

Nakkeskudd

16. januar 2023 bragte *Document* saken «Ahmed fikk 60 dagers fengsel for voldtekt.

Dommeren: «Da må politikerne endre loven». En link ble lagt på Facebook-sida samme dag og har per 21. august 110 kommentarer. De framgår ikke om innlegg er slettet siden januar.

Innleggene som ligger ute i august er av samme karakter som de som er omtalt over. Vi finner at 13 innlegg isolert sett vil være fellbare. I sammenhengen er sannsynligheten for felling på grunn av omfanget større.

De presseetiske tvilsomme kommentarene er følgende

Saks (bilde) er vel det beste

Klipp av alt det voldelige utstyret på alle slike Djevler

Røkla skal skjærmest mest mulig .får inderlig håpe gutta innafor tar seg av Røkla

Alltid når æ lese voldtekt så håper æ at foreldrene finne denne personen før politiet gjør det !

er en grunn dei ikke kommer til Jæren.....hadde blitt skamprylt og sendt hjem med fjøla dei kom i land med

Skulle vert min datter så ville ikke straffen blitt utmålt av en domstol

Håper noen av de innsatte tar affære,,

Til slutt stiller man seg i den posisjon at selvtekt og blodhevn kommer til å skje.

Bedre å utdele straffen selv! Den hadde blitt streng!

Her må faren til jentungen på banen og rydde opp og rydde vekk dette avskumme

I kommentarfeltet under en sak om en gruppevoldtekt i Bergen publisert i november 2022, heter det blant annet:

Klessetryner dette! få vekk sladden så disse løkene kan få seg noen omganger med skikkelig pryl !

Ta de med ut på sjøn en mørk kveld

Her er det bare en straff som gjelder, kutt høgt opp

Er vel ingen tvil om hudfargen her vil jeg tro? Slike folk som gjør sånne ting bør absolutt fått penisen sin slått himmelblå og en lang straff i tillegg. Men får vel helst bare en tiltale og ferdig med det

Fysisk kastrering basta

Send dæm t mæ.

Kastering eneste utvei

Lever de enda?

En kule til hver,..vi skal IKKE ha sånne pakk her

Jævla rassister brenn dem opp passe straff

Nøtteknekker

Fram med navn og bilde. Her bør det innføres fellingspremie.

I likhet med de andre analyserte kommentarfeltene er disse kommentarene og helheten av dem etter alt å dømme i strid med presseetikken slik den er trukket opp av PFU.

Hvis man for eksempel vurderer dem mot i innleggene på Seilas' hjemmeside (PFUsak nr, 052/14), er det all grunn til å tro at disse publiseringene, både enkeltvis og samlet, ville blitt felt i pressens selvdømmeordning.

PFU har dessuten ved flere anledninger oppfordret mediene til å være nøye med hva slags innlegg som egner seg for åpne kommentarfelt, blant annet følgende i uttalelsen i sak 039/23:

Det ligger i redaktøransvaret å avgjøre hva som skal omtales, og hvordan publisere, men på generelt grunnlag oppfordrer PFU mediene til å tenke nøye gjennom hvilke temaer som egner seg for åpne kommentarfelt og deling i sosiale medier. Utvalget viser videre til redaksjonenes selvstendige ansvar for å følge opp kommentarfeltene og sørge for nødvendig moderering,

Og i sak 252/22:

Utvalget oppfordrer mediene til å tenke nøye gjennom hvilke temaer som egner seg for åpne kommentarfelt og deling i sosiale medier. Mediet må også tilegne seg teknisk kunnskap for å røkte innhold i kommentarfelt og sosiale medier. (slik at innlegg som bryter med god presseskikk, fjernes så snart som mulig, jf. VVP 4.17.

Alle redaktørstyrte medier bryter presseetikken fra tid til annen. Det avgjørende spørsmålet i forhold til om et medium følger etablerte presseetiske standarder er omfanget og systematikken i bruddene. Når det gjelder *Documents* Facebook-konto finner vi finner altså både i november 2022, januar 2023, juli 2023 og august 2023 eksempler på at saker om «voldtekt» utløser omfattende presseetiske overtramp i kommentarfeltet på Facebook. Det kan tyde på at funnene i undersøkelsesuka i august 2023 ikke er en tilfeldighet, men del av en systematisk overtredelse av presseetikken, slik den er formulert i VVP 4.17:

Dersom redaksjonen velger ikke å forhåndsredigere digitale meningsutvekslinger, må dette bekjentgjøres på en tydelig måte for de som har adgang til disse. Redaksjonen har et selvstendig ansvar for så snart som mulig å fjerne innlegg som bryter med god presseskikk.

6. Konklusjon

Document har en høy publiseringsfrekvens, men andelen saker med egne muntlige kilder er lav, og størstedelen av artiklene er basert på andre medier. Våre analyser viser likevel at *Document* driver journalistisk virksomhet og har en tilstrekkelig mengde egenprodusert stoff slik det forutsettes i forskriften.

Publikasjonen inneholder nyheter, aktualitets- og debattstoff. Den dekker i all hovedsak demokratisk relevante og dagsaktuelle temaer. Artiklene er allment forståelige, og sakene er av allmenn interesse.

Produksjonstilskudd forutsetter at arbeidet med publikasjonen følger ordinære profesjonsetiske minstestandarder. Ettersom det har vært en offentlig diskusjon om *Document* forholder seg til det presseetiske regelverket, har vi undersøkt dette.

Vårt hovedfunn er at de aller fleste av artiklene som vi har undersøkt, ikke er i nærheten av å bryte med VVP.

Vi har undersøkt *Documents* egne kommentarfelt i et tilfeldig utvalg artikler tilsvarende en ukes publisering. *Document* oppgir selv at de forhåndsmodererer kommentarfeltene. Vår analyse viser at dette stemmer, men også at de legger listen for å ikke publisere artikler høyt. Resultatet er at noen av kommentarfeltene i vårt utvalgs som svarer til en ukes publisering, har en karakter som gjør at de trolig hadde blitt felt hvis de ble vurdert av PFU.

Vi har også undersøkt *Documents* Facebook side. Facebook kan ikke forhåndsmodereres og må modereres i ettertid. Vår undersøkelse avdekker et stort antall fellbare kommentarer på Facebook-siden. Dette gjelder særlig artikler om voldskriminalitet. Vi oppfatter at *Documents* redaksjonelle praksis, på dette punktet, avviker systematisk fra allment aksepterte presseetiske standarder.

Referanser

- Allern, Sigurd (2001). *Nyhetsverdier*. Kristiansand: IJ-forlaget
- Allern, Sigurd (2018). *Journalistikk og kildekritisk analyse*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Bastiansen, Henrik (2009). *Lojaliteten som brast. Partipressen i Norge fra zenit til fall*. Oslo: Norsk pressehistorisk forening,
- Bjerke, Paul og Halvorsen, Lars J. (2018). *Kulturtidsskriftene En analyse av kulturtidsskriftene i Norge*. Bergen; Fagbokforlaget
- Bjerke, P., Halvorsen L.J., Flo, I., og Heggdal, A.F. (2019). *Innholdsanalyse av Dagbladet Pluss*. Rapport 96/2019, Volda: Høgskulen i Volda.
- Bjerke, P., Aker, T.K., Flo, I. og Halvorsen L.J. (2022). *Innholdsanalyse av Resett. Utgivelsesåret 2021*. Rapport 118/2022, Volda: Høgskulen i Volda.
- Brurås, S. (2020). *Etikk for journalister*. 6. utgave. Bergen: Fagbokforlaget
- Dahl, Hans F. og Bastiansen, Henrik (2008). *Norsk mediehistorie*. Oslo: Universitetsforlaget
- Denscombe, M. (2017). *The good research guide - for small-scale social research projects*. London: McGraw Hill Education.
- Entman, R. M. (1993). Framing: Towards clarification of a fractured paradigm. *McQuail's reader in mass communication theory*, 390, 397.
- Fairclough, N. (2013). Critical discourse analysis. In *The Routledge handbook of discourse analysis* (pp. 9-20). Routledge.
- Halvorsen L.J. Bjerke, P., og Heggdal, A.F. (2019). *Innholdsanalyse av NETT.NO*. Rapport 97/2019, Volda: Høgskulen i Volda.
- Hellerud, Oddvar (form.) (1967). *Om tiltak for å opprettholde en differensiert dagspresse*. Oslo: Stat- og pressekomiteén
- Hellevik, O. (2009). *Forskningsmetode i Sosiologi og statsvitenskap*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Holand og Engan (2019). *En annen verden – byråstoff i lokale og regionale medier», i Mathisen og Morlandstø *Blindsoner og mangfold**. Stamsund: Orkana akademisk

- Holand, A. M., & Engan, B. (2020). Nyheter på autopilot? Ulike tilpasninger av automatisert medietilbud i lokalaviser. *Norsk medietidsskrift*, 27(2), 1-17.
- Høst, S. (1992). Innholdsanalyse av Fiskaren. Rapport til Medieavdelingen i Kulturdepartementet.
- Høst, Sigurd (2004). Hva er en avis Fredrikstad: IJ-rapport nr.3/2004. Fredrikstad: Institutt for journalistikk
- Høst, S. (2017). Avisåret 2016. Rapport nr. 84/2017. Volda: Høgskulen i Volda
- Milde, S. H. (2007). *De forsømte nyhetene: bruken av NTB-meldinger i norsk presse* (Master's thesis). Oslo: Universitetet i Oslo
- NOU 1992:14 *Mål og midler i pressepolitikken*. Oslo: Kulturdepartementet
- NOU 2010:14 *Lett å komme til orde, vanskelig å bli hørt – en moderne mediestøtte*. Oslo: Kulturdepartementet
- NOU 2017:7 *Det norske mediamangfoldet*. Oslo: Kulturdepartementet
- Overrein, P. & Madsen, R. (2019). Om partipressens korporative system - et søkelys på seks Høyrepresseaviser. *Mediehistorisk tidsskrift*.
- Sjøvaag, H. (2015). Ligner NRK på de andre nettavisene?. Vox Publica 25.mars 2015. <https://voxpublica.no/2015/03/ligner-nrk-paa-de-andre-nettavisene/>
- Sjøvaag, H. (2018). Journalistikkens attraksjon til makten i *Norsk Medietidsskrift* Vol 25/2, (1-18).
- Vestbø, A. (2012). I skvis mellom bok og avis. En gjennomgang av Norsk kulturråds forvaltningsoppgaver knyttet til periodiske publikasjoner. Notat. Oslo: Norsk kulturråd
- Østby, H., Helland K., Knapskog K., Larsen, L. O. og Moe, H. (2013). *Metodebok for mediefag – 4 utgave*. Bergen: Fagbokforlaget.

Vedlegg 1. Retningslinjer for debattskikk

Det lar seg ikke gjøre å lage et uttømmende regelsett for nettdebatter, men som generelle retningslinjer er det alltid en god idé å holde seg så langt som mulig til saken, forsøke å holde en respektfull tone og unngå personangrep, vulgareiteter, giftigheter og ulovligheter. Det er naturligvis lov å være både syrlig og skarp, men det er jo en fordel om man ikke er veldig kantete absolutt hele tiden.

De aller fleste oppfører seg som ålreite personer og etterlever dette, og normalt slettes da også mindre enn fem prosent av kommentarene som blir postet til Document.

Enda bedre er det hvis man også bestreber seg en smule på å skrive verdifulle bidrag til den offentlige samtalen, gjerne på noenlunde korrekt norsk. Mange på Document gjør dette allerede, hvilket gjør kommentarfeltet vårt til det mest interessante i landet. Likevel kan nok flere debattanter bli bedre på dette punktet.

Debatt er ofte ensbetydende med kritikk, og her bør det som hovedregel gjelde at man sparker oppover.

Personer med mye makt må tåle mer enn folk med liten eller ingen makt. Men det er likevel sak som bør stå i sentrum, og ikke person. Avstå derfor fra å bruke stygge kallenavn også på offentlige personer, særlig de som tilhører vår egen offentlighet, og unngå fokus på utseende eller rene privatsaker. Tøysing og latterliggjøring er naturligvis ikke forbudt, men det finnes et skille mellom lun og giftig humor.

Det er også en god skikk å underbygge veldig harde anklager eller svært oppsiktsvekkende påstander best mulig. Document er hverken en rettssal eller et vitenskapelig tidsskrift, så det er naturligvis lov å komme med påstander som ikke er begrunnet, men et debattinnlegg blir jo bedre hvis det etterstrebes en viss intellektuell standard.

Document har et forhåndsmoderert kommentarfelt, og det betyr at de aller fleste kommentarene blir lest av en moderator før de legges ut – eller slettes. Modereringen skjer nær kontinuerlig fra kl. 8 om morgenen til ca. midnatt, og kun sporadisk eller unntaksvis om natten. Ikke desto mindre kan det også om dagen ta litt før en kommentar kommer på, for av og til er det mye trafikk, og noen ganger kan en moderator bli distraheret.

Moderatorer begrenser seg ikke bare til å slette kommentarer med klare brudd på elementær debattskikk eller grov desinformasjon, de kan også fjerne innhold som isolert sett er akseptabelt, men som i gjentatte tilfeller oppfattes som irriterende støy.

Dette siste kan være alt fra tematiske kjepphester som enkelte debattanter liker å ri gang etter gang, lange tekstutdrag som er kopiert og limt inn uten at debattanten har tatt seg bryet med å forklare hvorfor det er av interesse for allmennheten, eller rene lenker til tekst, bilder eller video som heller ikke er ledsaget av noen forklaring på hvorfor andre bør se nærmere på dem.

Kommentarfeltet skal heller ikke brukes til å klage på selve modereringen. Hvis man har fått slettet en kommentar, er det som oftest langt mer konstruktivt å spørre seg selv om kommentaren var av interesse for offentligheten.

Vi har ikke ressurser til å gå i dialog med alle som er misfornøyde med modereringen, ikke minst fordi Document drukner i korrespondanse av mange slag. Men hvis man ønsker kontakt, hjelper det hvis man er høflig, presenterer seg med Disqus-ID og forteller hvilken sak det gjelder.

Modereringen skjer raskt, og vil aldri bli helt feilfri (noen ganger trykker man rett og slett på feil tast i vanvare), ei heller blir den hundre prosent konsekvent og millimeter-rettferdig. For selv om moderatorene etterstreber en felles standard, gjør så godt de kan og fra tid til annen konsulterer hverandre, blir standardene likevel tolket av mange forskjellige personer, og magefølelsene kan slå ulikt ut.

Modereringen er likevel essensiell for å sikre debattkvaliteten. Det er et viktig og prisverdig arbeid selv om det i likhet med de fleste andre ting her i verden ikke er perfekt.

Debattanter som har levert gode bidrag over tid uten å gå nevneverdig over streken, kan gis fritak fra moderering. Normalt gis fritak på moderatorenes eget initiativ, men det er også lov å spørre.

Debattanter kan også utestenges midlertidig eller permanent fra Document. Det skjer som oftest hvis man poster grovt uakseptabelt innhold, spam eller svindelforsøk. Men det forekommer også hvis man oppfører seg som en pest og en plage på andre måter, f.eks. ved alltid å mase om de samme tingene, alltid holde en aggressiv tone, operere med flere identiteter, eller åpenbart diskutere på en måte som er egnet til å sabotere debatten.

Det er heller ikke akseptabelt å forsøke å undergrave organisasjonen som bruker nokså betydelige ressurser på å tilby allmennheten en talerstol. Kritiser gjerne Document, også hardt, men ikke misbruk gjestfriheten og ikke piss i brønnen.

Document bruker Disqus til kommentarfeltet, og Disqus har et spam-filter vi ikke styrer som av og til stopper helt akseptable kommentarer. Dette er bare å beklage, men det får vi ikke gjort så mye med, annet enn å sjekke filteret av og til for å se om det har vært overivrig.

Du trenger ikke skrive under fullt navn, men det er fint hvis du gjør det, og om du ikke gjør det, så skriv helst *som om det var* under fullt navn.

Document planlegger etter hvert å innføre et system der den som vil poste i kommentarfeltet, må identifisere seg overfor oss, selv om vedkommende kan fremstå med pseudonym overfor offentligheten. Det skyldes at kommentarfelter er blitt gjenstand for nokså raffinerte påvirkningskampanjer, der det ikke alltid er autentiske individer eller personer i god tro som står bak en signatur.